ПАРТЕ ДЕШАЦА — НАХА ЮКЪЕ

Российски Федерацен Нохч-ГІалгІай АССР-ен Лаккхехьарча а моттигашкарча къахьегамхой депутатийн Советашка а деча хоржамашта кийчо еш латт хІанз республика городашкен юрташкен. Массанахьа а оттабаь бьннаб депутаталла хоржа кандидаташ. Дика къахьегарца, Даьхенна хьалхашкара шоай декхараш цІена кхоачашдарца белгалбаьнна а чІоагІа наьха тешам бенна а нах ба предприятешка, колхозашка, совхозашка хоржамашта хьалхарча собранешка депутаталла харжа аьнна къахьегамхоша цІераш яьхараш.

Хоржамашта кийчо ераш вай республикера эзараш бола болхлой, колхозхой, интеллигенце викалаш ба. Царна юкъе ба парте дош даим наха юкъехьахьаш бола партийни организацей тешаме гІончаш — агитатораш. Городе а юрта а цхьаккха моттиг яц уж боацаш. Предприятей цехашка, колхозий а совхозий а фермашкеп бригадашкен, бахача наьха коашка — массанахьа а хозаш я лектора, пропагандиста, агитатора оаз. Хоржамий участкашка хьогге а вІашагІъехкай партийни организацеша агитпункташ, политически балха планаш увттаяьй.

Дуккхача моттигашка дика вІаштІехьбаьккхаб наха юкъе беш бола агитационни болх. Даим болх беш йола агитпункт я Сунженски районерча «Победа» яхача колхозе. ВархІ партийни организацера нах ба цунна юкъе. Верригаш а 57 саг ва уж. Берригнеша нах бахача моттигашка бу цар агитационни болх. Тайп-тайпарча темаех йола лекцеш я агитколлектива плана тІа. Цу тІа я «Социалистически демократи — наха йола демократи», «Машарен социализман проблема», «СССР лунен халкъашта юкъера гІулакхаш», кхыйола темаш. Январь бетта 8 лекци йийшай агитколлектива членаша, февраль бетта 15 дийнахьа 6 йийшай. Цул совгІа коашка чу а ухаш беседаш ю агитатораша. Дика бу болх Ачхой-Мартана района чуйоагІача Закан-Юртарча клуба агитпункта а. Хоза кийчдаь да «Советски строй бокъонца йола халкъа строй я» яха а кхыдола а стендаш. Каст-каста хул хаттарийн жопийн сайренаш, лекцеш, беседаш.

Цхьабакъда хІана-а массанахьа кхетадаьдац политически агитаци мел лоархІам болаш гІулакх да, из бокъонца вІаштІехьъяьккхара оарцагІбалац. Агитпункташ вІашагІъехкаяле а лерттІа болх беш яц уж цхьайолча моттигашка. Масала, «Надтеречный» чхьагІара совхозерча юккъьанцарча школе я № 7 йолча хоржамий участка агитпункт. Из чуйола цІа цІена а аийрда а да. Истола тІа уллаш литература, хьалйоаллаш «молния» листок я. Цхьабакъда, кІезига бІаргагу укхаза харжархой меттел агитатораш а. Агитпункте дилла а хилац дежурни, кІезига хул беседаш, лекцеш. Цигарчул дикагІа лелац болх «Экажевский» совхоза Наьсар-Берерча юккъьанцарча школерча агитпункте а. 14 агитатор ва цу агитколлективаца лоархІаш, хІаьта берригаш а шо-шоай участкашка дІахьожабаь а ба. Цхьабакъда, царех хьан фу даьд, малагІча темаех беседаш яьй хевш дац, нарца семинар еш, де дезар царна дІахьехаш а саг вац.

ХІанз, деррига вай халкъ Советски Іаьдала 50 шу дузача денна сийленца накъадаха кийчлуш а хоржамаш хула ди хьатІакхоачаш а латтача хана наха юкъера политически болх чІоагІа тоабе беза партийни организацеша.

Къахьегамхой чІоагІа безам болаш ба Советски Союзе а доазол арахьа а латта гІулакхаш мишта да, мехка, республика, шоай района, боахама экономика дегІаяра проблемаш, пятилетка планаш, КПСС XXIII съезда решенеш, 50 шера мехка а вай республике а хинна хувцамаш, иштта кхыдола дешаш бокъонца кхетаде. Партийни организацей декхар да наха дІадехараш кхоачашдар, хІара харжархочун хаттара нийса, бокъонца дІакхетавеш жоп далар.

ХІанз хІара хоржама участке нахаца беча агитационни балха центр агитпункт хила еза. Цудухьа агитпунктий болх тоабар, цар агитколлективаш чІоагІъяр, хІара микрорайоне агитатор эггара хьамсарагІа вола хьаша хургвола гІулакх вІаштІехьдаккхар — из да керттердар.

Опыто хьахьокх, пропагандисташ, лектораш, агитатораш бокъонца уйла тІа а яхийта хьахержача, цар идейни боарами говзали дакхъяра йоакхо еча, паргара боагІача тайпара болх хьабехача наха юкъера политически болх хьдда дикагІа латташ хилар. Парте политиках, вай мехка а доазол дехьа а латтача гІулакхех нах дІакхетабеш вола саг ше уж дешаш дика кхетадеш, наха царех лаьца дувца ховш хила веза. Цу гІулакха агитатора новкъостал де деза агитпункто. Цо даим лоаттаде деза агитаторашта эша литература, малагІча темах беседа йича бакъахьа я ала деза, беседана кийчвала новкъостал де деза. Цу даькъе чІоагІа лоархІаме да хан-ханнахьа агитатораша семинараши инструктивни совещанеши яр, уж шоай опытах дувца вІашагІбеттар. Дика опыт йола агитатораш ахийта беза къонача агитатораша беседаш мишта ю хьажа а царна новкъостал де а, агитационни балха методика царна дІайовзийта.

Цхьаболча агитатораша хет нахага хоржамаш маца хул дІахайтача шоаш гІулакх даь боалаш санна. Из а лоархІаме болх ба. Цхьабакъда, агитатора керттера декхар наха юкъе политически болх бар да. Цудухьа эггара хьалха из болх хьабеха беза агитаторашкара.

Наха юкъе беча кхетама балха дукха формаш я. Дуккхача организацешка шерра пайда эц «Октябрьски дешараш», «Ленински дешараш», дІеома а къахьегама а ветеранашца, производстве хьалха латтарашца вІашагІбеттабалар, кхыяраш санна йолча формаех. Цу тайпарча агитационни балха дикагІйолча формаех массанахьа а пайда эцаргбола гІулакх вІаштІехьдаккха деза партийни организатораша.

Хоржамаш хила дукха ха йисаяц. Цудухьа хІара денна бе беза наха юкъе агитационни болх, лекцеш еша еза, беседаш е еза, депутаталла харжа оттабаь кандидаташ дІабовзийта беза харжархошта. Беррига политически болх наьха политически а къахьегама а хьинар совдаккхара, октябра сийна йолаенна яхь шерагІа йоаржаяра тІаберзабе беза.

Хоржамашта кийчо еш чІоагІа новкъостал де деза партийни организацешта культура ЦІеноша, клубаша, библиотекаша, кхыча культура докучреждленеша. Вай мехка хинна доккхий хувцамаш республика, района, боахама певспективаш ювцаш монтажаш, стендаш, фотовитринаш е еза цар. Дика вІаштІехьъякха еза массанахьа а гойтара агитаци.

Дукха гІулакхаш да хІанз партийни организацей. Беррига коммунисташ оарцагІбовла беза уж кхоачашдара, цхьаккха а саг хила йиш яц цу балха юстара латташ.

12 марта хоржамий урнашта тІагІоргба беррига харжархой. Дуккхача къамех латтача вай республикерча къахьегамхоша цІаькха а хьахьокхаргда шоаш партена мутІахьа хилар, Даьхе тоаеча, коммунизм хьальеча шоаш хьинаре дакъа лоацаргхилар.

СЕРДАЛО

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО («Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 25 (4350). ШИНАРДИ, 28 февраль 1967 шу. Мах 2 кап.

50 ОКТЯБРЬ

ГІИШЛОШЪЕРАШТА СОВГІАТА

ГІишлошъерий хьашташ дизза кхоачаш а деш сийленца накъагІоргда Советски Іаьдала 50 шу дузача цІейна яхача девизах къахьегаш я Грозненски аьшкабетона завода шоллагІча цеха коллектив. Январь бетта планал совгІа арахийцай 170 кубически метр аьшкабетона изделеш. Продукцега дІабода мах лохбарах паччахьалкхенна кходир 4 эзар сом ахча.

Къахьегама темпаш кхы а лакхъю цеха болхлоша укх бетта. Хьалхарча шин декада план тІехкхоачашъяьй. Планах лаьрхІачул совгІа арахийца аьшкабетона изделеш 120 кубически метр я. ХІара сменах нормаш 120—125 процент кхоачашъю нн. Кулик, Аполенов, Киселев керте латтача бетонщикий, арматурщикий бригадаша.

Б. МАГОМЕДОВ.

ЯХЬ—ТОЛАМИЙ ЛАРД

Дог гІоздоаха къахьегама толамаш доах укх шера Грозненски нефтемаслозавода коллективо. 24-ча февралешин бетта план толамца кхоачашъяьй цо. Планал совгІа арахийцай итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта продукци. Къаьстта дика къахьийгал нн. Волошина, Беглярова, Горьковойс, Летковскаяс кулгалдеча установкай коллективаша. ТІабоагІача бетта чотах хІанзалехьа дуккха эзараш тоннаш продукци арахийцай цу коммунистически къахьегама коллективаша.

В. ГОРБАЧЕВА.
Нефтемаслозавода планови отдела инженер-экономист.

ХЬАЛХАРЧА МОТТИГЕ

Лакхача къахьегама толамашца дІадоладаьд пятилетка шоллагІа шу Грозненски кога гІирс беча фабрика коллективо. Хьалхарча бетта план 112,6 процент кхоачашйир. Планал совгІа арахийцар 2 эзар пар кога гІирс.

Октябра цІей сийна яьржача социалистически яхье хьалха латт Мурдалов Султана кулгалдеча модельно-пошивочни цеха коллектив. Планал совгІа лакха дикал йола 9 бІаь пар кога гІирс арахийцар цо.

Дика да гІулакхаш февраль бетта а. Шин декада план тІехкхоачашъяьй фабрика болхлоша. Хьалхара моттиг дІа ца хецаш хьайоагІа нн. Мурдалов Султани, Шаулов Асаили керте латтача цехий коллективаш. Планах лаьрхІачул совгІа царех хІаране арахийцаб 2 бІаь пар кога гІирс.

В. САМНОВА,
тха штате йоаца корр.

ДОТТАГІЛЕН ВИЗИТАЦА

КПСС Централаьни комитето беха а бийха, 15 феврале официальни йоацача доттагІлен визитаца Москве баьхкаб Венгерски социалистически болхлой парте Централаьни Комитета хьалхара секретарь нов. Янош Кадар, ВСРП ЦК Политбюро член ВСРП ЦК секретарь нов. Бела Биску, ВСРП ЦК член ВНР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитель нов. Карой Эрдеи.

Киевски вокзале венгерски хьаьшашта накъабахабар КПСС ЦК Генеральни секретарь нов. Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель нов. А. Н. Косыгин, КПСС ЦК секретарь нов. Ю. В. Андропов, КПСС ЦК член, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыко, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ДУКХАГІА

Юбилейни шера лакхара социалистически декхараш тІаийцад республика хьайбаш лелайераша.

Дерригача халкъа цІей — 1967 шера 7-гІа ноябрь тІакхоачаш хьайбай продукташ йохкара паччахьалкхен план кхоачашъе лаьрхІад республика колхозаша, совхозаша, районаша.

Уж декхараш кхоачашдара укх шера хьалхарча деношке а къовсам дІаболабаьб республика хьайбаш лелайераша. Дуккхача колхозийн совхозийн хьайбаш лелайераша денгара денга дукхагІа дІател паччахьалкхенна дулх, шура, фуаш.

ДІадахача шера укх ханаца нийсдича дулх 44 процент, шура 9 процент, фуаш 14 процент дукхагІа дІакхачийтад боахамаша приемни пункташка.

Паччахьалкхенга дулх доххара квартальни план кхоачашъяьй Ведана, Гудермесски, Сунженски, Шелковской, Наьсарен районаша.

Шура дІаялара план кхоачашъяра хьалха латт Гудермесски, Наурски, Шелковской районий боахамаш.

Ерригача республике феврала шоллагІча декаде 1675 тонн е хьалхарча декадех ехкачул 69 тонн дукхагІа шура ехкай.

Цхьабакъда, дуккхача боахамашка шура тІакхийтта яле Ачхой-Мартана, Урус-Мартана районашка кІезигъеннай из.

Во дІадоладаьд юбилейни шу МалгІабика района боахамаша а.

Хьалхара квартал чакхъяла цхьа бутт совгІа ха мара йисаяц. ТІехьаюсача фермашкара гІулакх дика тахка а техка царна новкъостал дара деррига низаш оарцагІдаха деза.

Республика фермашка доакъараш долаш да, деррига къахьегам нийса вІаштІехьбаккхарах, хьайбашта гІулакх дарах, доакъар нийса дІадахийтарах тийша да.

ХІара колхозон совхозон дІахо хьайбай продуктивность лакхъяр, хьайбай продукташ йохкара хьалхарча квартала планаш кхоачаш а тІехкхоачаш а яр — юртбоахама берригача болхлой бехктокхаме декхар да.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРАХ ЙОЛА СВОДКА

(Хьалхарча квартала планах процентаца).

Районаш	Дулх	Шура	Фуаш
Ачхой-Мартана	69	56	65
Ведана	158	133	5
Грозненски	68	57	47
Гудермесски	134	68	43
МалгІабика	60	53	32
Надтеречни	77	57	3
Наьсарен	188	55	11
Наурски	94	59	39
Ножай-Юрта	82	54	4
Советски	41	39	11
Сунженски	137	58	39
Урус-Мартана	62	55	34
Шаьла	51	56	40
Шелковской	112	66	45
Ерригача республике гІолла	94	59	41

Грозненски крекинг-завода дика йовзаш я коммунистически къахьегама цІи лелаеча № 9-10 йолча установка коллектив. Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 50 шу дузача денна накъаяхара завода установкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагІа из укх шера. Январь бетта план ханал кхо ди хьалха кхоачашйир цо. Планал совгІа арахийцар массехк эзар тонн сийрдача мехкдаьтта продукци. Планах лаьрхІачул совгІа кходир доагор 123 тонн, Іи бІаь кубически метр, электроэнерги 800 киловатт-сахьат.

Укх бетта кхы а дикагІа къахьег установка технологаша. Хьалхарча шин декада план тІехкхоачашъяьй. Планал совгІа арахийца продукци шиъ-ах эзар гаргга тонн я. Духхьала цу шин декадах кхоаь Іи 183 кубически метр я. Иштта дукха кходаьд доагор, электроэнерги.

Ер бутт боввлехьа планал совгІа кхы а эзараш тоннаш продукци арахеца лерхІ установка технологаша. Цу даькъе къаьстта дика къахьег технологаша нн. Козлова, Оганова, Волуйске, Давыдова, кхычар.

СУРТА ТІА: установка вокхагІвола оператор В. И. Кайдаш даьхача толамехи хьалхашка латтача декхарехи лаьца дувцаш ва установка технологашца.

И. Плиева сурт.

ХАОТТАМА ХЬАЛАШ ДИЙ-те БЕХКЕ?

Лакхара социалистически декхараш тІаийцад юбилейни шера Грозненски района шурий совхоза хьайбаш лелайераша. Уж декхараш кхоачашдара боккхача лоархІаме да хьайбаш дика Іангарадахар.

Мишта кхоачашду цу совхоза шоллагІча отделене шурий-товарни фермаша болхлоша шоаш тІаийца декхараш? Планах январе ферма хьайбаш лелайераш декхарийла бар 600 центнер шура яккха, хІаьта яьккхар 537 центнер мара яц, вешта аьлча, хІара кхоабача Іаттагара планах лаьрхІачул 17,5 центнер кІезигагІа яьккхай шура.

Цул совгІа февраль бетта хьалхарча декаде ферма хьайбаш лелайераш декхарийла бар паччахьалкхенга 200 центнер шура йохка, хІаьта ехкар 162 центнер мара яц. Бакъда дІададахача шера цу хана доахангара яьккхачул кІозиг-дукха совгІа я из, хІаьта а Октябра сийна тІаийца социалистически декхараш кхоачашца дар кхерам болаш да ферме хІанз этта хьалаш.

Нагахьа санна социалистически декхарел кІезигагІа шура яккхар ферме кхоачамхилал доакъар ца хиларца дувзаденна да аьлча харц хургда. Хьайбаш кхабара оттаьча рациона юкъедоагІа тайп-тайпара дерІа чІоагІа пайдана доакъар: йол, ча, силос, концентрированни доакъараш.

Хьайбай продуктивность лоха хилара бахьан кхы да. Ферма кулгалхоша ший ханнахьа кийчо яьяцар хьайбаш Іангарадахара. Ферме деттача доахан ши Іул да, уж ши Іул чулоаттадеш ши коровник я. Бакъда цу Іулашка шура яккхара боарам тайп-тайпара ба. Нагахьа санна цхьан Іулацарча доахах хІаранегара январь бетта 156 килограмм хиннаяле, шоллагІча Іулацарча доахах хІара Іаттагара йоаккха шура 123 килограмм мара хилаьзар — тІаийцача декхарел 35 килограмм кІезигагІа.

Белгалде деза шинна а Іулацара доахан цхьатарра кхоабилга. Цхьабакъда, тайп-тайпара да коровникаш чура хьалаш. Цхьан помещене чу массахана йІайха хул, дика чІоагІдаьд кораш, неІараш, дика вІаштІехьдаькхад помещени цІена лелаелга а. ДукхагІа мел долча балхашта механизаци яьй.

Кхыча тайпара да шоллагІча коровника чура хьалаш. Коровника тІа тхов бац, неІарашта метта вІашагІъехка ердакхаш хийцца саг чакхваллал хийра я. Массахана мух чулатт коровника чу.

Хьайбашта кІалара цкъала гІора а йийя болхлошта коровник цІенъе хала хул. Иштта хьелаш долча коровника чу Іангарадоахача доахангара яккха йиш йий тІаийцача социалистически декхарашка хьежжа дукха шура?

ДІадахача шера декабре дукха шийла йоацача хана хьайбаш лелайераша дийнахьи буси 18 центнер шура йоаккхаш хиннаяле, хІанз цу коровника чу латтача доахангара дийнахьи буси 16 центнер а яккхац.

Совхоза кулгалхой бехказа бовлагІерт Іа шийла эттад яхаш. Из иштта дац. Ферма заведующи волча нов. Н. Закриилова гурахье а новкъостал дийхадар совхоза дирекцегара коровника ремонт е яхаш, бакъда цу гІулакха хІанз а тІехьа цхьаккха а хІама даьдац. Хьанна хов совхоза кулгалхой Іа дІайха дарга дог доахаш баьгІабий а? Мичча тайпара дале а хаоттама хьалашка дог а ца доахаш коровника ремонт яь хиннаяларо цу коровника чу Іангарадоахача хьайбай продуктивность иштта лохлургъяцар. Вешта из-м совхоза дирекце а дика кхетадора...

А. ГАДАБОРШЕВ,
спецкор.

ХАРЖАРХОШЦА ВІАШАГІБЕТТАБАЛАР

Карпински кургана поселка агитпункте укх деношка шоай кандидатащца вІашагІкхийтар Старопромысловски района харжархой. Собране къамаьл даьча харжархоша а кандидатий доверени наха а дийцар районни а городской а Советий болх тоабе безаш хиларах. Белгалдаькхар цу даькъе де дезар а: из да нах чуІе, культурно гІишлош хьалъелга шердар, болхлой городокаш тоаяр, пассажирски транспорта, водоснабжене болх тоабар, наькъаш дахкар, иштта кхыдола гІулакхаш а. Шоай хургболча депутаташта харжархой даь наказаш тІаийцар собране.

Гулбеннараша безамца ладийгІар собране къамаьл даьча городской совета депутатий кандидаташка: гострудсберкассай управлене начальникага Яхшаатова Тамарега, «Старогрознефть» НПУ кхоалагІча нефтепромысла операторага Мучаев Іаддал-Рашидага, иштта Старопромысловски райсовета депутатий кандидаташка нн. Шамаев Сайт-Іаьлийга, «Грознефтеразведка» треста АТК шоферага, Арсанукаев ВохІабага, «Трансмаш» завода контролерага.

Цар массане дег тІара баркал аьлар шоай кандидаталла оттабаьча коллективашта, шоаех тешам беннача берригача харжархошта. Харжархой наказаш кхоачашдара шоай хьинар ца кходе дош делар депутатий кандидаташа.

Т. ГУСЕВ.

* * *

Укх деношка город Грознерча № 32 йолча школе гулбелар харжархой. Царца вІашагІкхета укхаза баьхкабар № 13 йолча Славянски округе гІолла Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла кандидат йола Шмытинская Зоя Георгиевна — Грозненски ремонтно-механически завода токарь; хІаьта иштта горсовета депутаталла кандидаташ нов. Обурко — Грозненски ремонтно-строительни управлене начальник, нов. Заруцкая — «Художник» яхача фабрика мастер, нов. Моськин — ГАРО завода токарь, Ленински райсовета депутаталла кандидаташ нов. Бабаджанов — швейно-производственни объединене генеральни директор, нов. Ханякина — банно-прачечни треста болхло, нов. Исаева — медицински училища директор, нов. Шахсенов — Грозненски ремонтно-механически завода токарь, нов. Вехов — ГАРО завода токарь.

Хоза кийчъяь яр школа актови зал. Агитпункта заведующе нов. Сиwоволова лоацца къамаьл а даь хьайийлар депутаталла кандидаташ барааш харжархошца вІашагІкхетара хетаяь собрани. ЦаІ шоллагІчоа гІехьа трибуна тІа бувлаш къамаьлаш дир кандидатий доверенни болчар нн. Бобрышева, Наговицина, Цыпцина, Пузина, Жабко, Зюзинас, Кантарияс, кхычар. Цар дийцар гулбеннараашта Советий депутатий кандидаталла оттабаьрий вахарах, цар беча производственни а общественни а балхах, хІаьта укх шера хоржамаш хулача дийнахьа царна тІехьа кхаж тассара гулбеннараш тІа а хьийхар.

Харжархой цІерах депутатий кандидаташта наказаш луш къамаьлаш дир № 32 йолча школа хьехархочо нов. Быковас, цІен-накас нов. Спитинас, пенсионера нов. Ткачука. Цар дийхар шоай микрорайонерча улицашкара наькъаш тоалара, автобусаш дикагІа лелийтара, торговли тоаяра, школана капитальни ремонт яра новкъостал дар.

Гулбеннарашта а депутаталла шоай кандидатураш оттаяьча коллективашта а баркал оалаш къамаьлаш дир нн. Шмытинскаяс, Обурко, Бабаджанова.

Собрани чакхъяьлча Грозненски ремонтно-механически завода а школа а художественни самодеятельноста коллективаша сакъердаме концерт оттадир гулбеннарашта.

С. КОТИЕВ.

* * *

Советий депутаталла бола кандидаташ дІахо а шоай харжархошца безаме вІашагІбетталуш ба.

Самардийнахьа дукха нах гулбеннабар «Грозхимнефтестрой» треста № 7 йолча СМУ цІеча уголоке. Уж бар городской Совета депутаталла болча кандидатащца нн. Лабазановайца, Гороздюкаца, районни Совета депутаталла кандидатащца вІашагІбеттабала баьхка.

Гулбеннарашта доверенни наха депутаталла болча кандидатий къахьегама а общественни а балхах лаьца. Берригаш а царна тІехьа кхаж тасса тІахьийхар цар.

* * *

Химикий культура Двореце харжархой вІашагІбеттабелар республика Лаккхехьарча Совета депутаталла кандидат йолча «Грознефтехимпромстрой» треста № 1 йолча гІишлошъяра-монтажни управлене малярица нов. Маркитановайца а городской Совета депутаталла кандидатаца а.

Харжархоша, шоай кандидатий къахьегамеи общественни болх байза а байза, царна наказ делар чуІеча цІеной хьакъехьара къахьегамхой хьал дІахо а дикагІа тоалара къовсам лоаттабе, Черноречье чехкагІа туристски база хьалъяра, химикий культура ЦІа долчара парк тоаяь вІаштІехьъяккхара гІо лоаттаде.

* * *

Дукха нах гулбеннабар Октябрьски района № 25 йолча школе. Депутаталла болча шоай кандидатащца вІашагІкхета укхаза баьхкабар «Грознефть» объединене транспортни контора болхлой, инженерно-техническа болхлой, гІулакхера нах. ЦІегата тІатессача истола тонахьа багІар Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла вола кандидат республика Паччахьалкхплана председатель нов. Брыксин, городской Совета депутаталла бола кандидаташ № 3 йолча сомий-баьцадаарий совхоза звеньевая нов. Андреева, наькъий-гІишлон управлене бригадир нов. Якубов. Укхаза бар райсовета депутаталла бола кандидаташ а.

Боккхача безамца бувцар уж доверенни наха.

— Таисия Михайловна Андреева сона йовза дукха ха я, — аьлар доверенни йолча нов. Битюцкаяс. — Из ший новкъосташа чІоагІа сий деш я. Цун звено совхозе хьалха латт.

— Ефросиния Николаевна Симатова «Октябрьнефта» нах чуІеча цІеной-коммунальни контора штукатуралла болх беш я, — аьлар нов. Петраченока. — Болх чуйийна дика бу цо, активистка я, хІаьта Октябрьски районни Совета депутат хила мегаргйолаш а я.

Харжархоша шоай кандидатаншта наказ делар район хоза кийчъеш тоаяра йоакхо е.

Кандидаташа харжархошта баркал аьлар шоаех боккха тешам боларах, хІаьта из боа ца бе дош а делар цар.

* * *

Наурски районе харжархой РСФСР Лаккхехьарча Совета депутаталла кандидат йолча Мария Александровна Рыбалкоца вІашагІкхийтар.

Эггара хьалха къамаьл де дош делар доверенни волча Калиновски юкъерча школа директора нов. Саркисова.

— Мария Александровна Рыбалко, — аьлар цо, — Сунженски района Жирова цІерахча колхозе енай ше барайтта шу даьнна йоІ йолаш, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема бирсача шерашка, хІаьта цу хана денз ше юха ца кхоеш, хьинаре къахьегаш хьа а йоагІа. Из районе хьалха латта доярка я. Ударни къахьегаш хиларах «Знак почета» яха орден еннай цунна. Мария Александровна йоакхо а терко а йола новкъост я. Колхозхоша доккха сий деш я из.

Боккхача безаме ювцар депутаталла йола кандидат харжархоша: «Терский» совхоза доярка нов. Завраевас, Ленина цІерагІча юртбоахама артела колхозхо йолча нов. Калпиковас, «Комсомольский» совхоза рабочкома председатела нов. Талаева, кхычар. Цар шоай коллективай цІерагІа М. А. Рыбалкойна наказ а делар, йохаргйоацача коммунистийи парте боацарийи блока кандидатаншта шоай голосаш дІаяла беррига харжархой тІа а хьийхар.

М. А. Рыбалкос дега тІара баркал аьлар харжархошта шийх цар тешам бенна хиларах, хІаьта наказаш кхоачашдара, вай мехка низкхачар чІоагІдара ший низ а хьинар а юха ца кходеш ше тІаухийтаргхилара дош а делар.

* * *

Цу районе чакхдаьннад иштта Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла болча кандидатащца — КПСС Наурски райкома секретараца нов. Пожидаевца, «Грозвино» производственни объединене начальникаца нов. Сагаевца. «Советская Россия» яхача комсий совхоза комсаш лелаеча бригада бригадираца нов. Урусовайца харжархой вІашагІбетталулга а.

Къахьегамхой собранеша, массавраьза а волаш, решенеш тІаийяьй: 12 марта шоай голосаш халкъа дикагІча къонгаштеи мехкараштеи дІаяла.

ЛАКХА Я ДИКАЛ

ТІеххьарча диъ шера цхьа рекламаци ена моттиг нийсъеннаяц Грозненски «Художник» яхача фабрике арахецача кхалнаьха корталешти дорожкашти. Из продукци арахецаш я Ляув Михаил Иванович керте латтача ткацки цеха коллектив. Продукце дикал лакха лоаттаярал совгІа халланза тІеххоачашъю цу коллективо план.

Кхы а лакхъеннай балха темпаш февраль бетта. Хьалхарча шин декада задани 130 процент кхоачаш а яь планал совгІа арахийцай массехк эзар сома маьха продукци.

Цеха коллектива юкъе белгалбаьнна дика къахьегаш ба нн. Камыш Любовь, Гайтукаева Лиза, Азиева Новраз, кхыбараш а.

М. МАКИЕВА.

Ше фабрике ена дукха ха яла лехьа дика Іомайир щипальщицай говзал Захарова Людмила Васильевнас. Нормаш тІехкхоачашъеш болх бе йолаелар из. Грозненски слюдяной фабрика кулгалхоша сиха зийра балхах дика на йоалаш йола кхалсаг. Из хьожайир керда вІашагІтехача ученически группа бригадиралла. Дика Іомабу цо ший бригадера нах, лакха я цар арахецача продукце дикал.

Еррига коллектив раьза а хинна Л. В. Захарова оттаяьй Заводской райсовета депутатий кандидаталла.

СУРТА ТІА: Іомалуш йолча В. Смегинай балхага хьожаш я Л. Захарова.

И. Плиева сурт.

МОРАЛЬНИ А МАТЕРИАЛЬНИ А СТИМУЛАШ ВIАШИ ЮВЗАШ

КПСС ЦК мартовски Пленумо а парте XXIII съездо а боккхача лоархIаме лоархI хIанзарча хьалашка къахьегама моральни стимулаш. Цудухьа Наурски района партийни организацеш юртбоахама производство айяра моральни стимулашта дукхагIа теркам тIаахийта яьннай.

Масалана лаьрхIа Ленина цIерахча колхозага хьожаргда вай. Ялаташ чуэцача хана комплексни бригадай цеховой партийни организацеша а колхоза парткомо а комбайнерашта, лафетни жаткай машинисташта, шоферашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржайир. Царех хIаране къоастам боллаш дола декхараш тIаийдир. Комплексни бригадай коллективаша, цхьанне шоллагIвар хьехаш, социалистически яхь лоаттае тIахьийхар. Комбайний агрегатий, машинистий, трактористий, шоферий балхах хьахиннараш хIаранена а саррахьа довзаш хулар. Хьалха латтараш хьокхамий Доска тIа ухийтар, къахьегама листокаш тIа, «молнеш» тIа бувцар.

ХIара денна балха итогаш а еш, касарах улла ялат хьалъийдеш оардача е духхьала комбайнашца ялат чуийдеча денна йола заданеш тIехкхоачашйичеи 25 тоннал кIезигагIа доацаш ялат даьккхачеи хIара бригаде комбайнови агрегата карара кара тела цIе вымпел а телар. хIаьта комбайнераи цун гIопчаннеи, хIаранена кхоккха сом луш, ахчан премеш а телар. Лафетни жатка машинистаи трактористаи сменни норма цар тIехкхоачашйича хIаранена шишша сом долаш ахчан премеш а телар, цу агрегата карара кара тела ЦIе вымпел а лора.

Комплексни бригадашта ялаташ чуэпача хана социалистически яхьа укх тайпара хьалаш оттадьдар: хьалхара моттиг кхоачайора ялат чуэцилга, чах аргIаш делга, лаьтта оахилга, ка бола ялаташ чуийцача лаьтташка дIаюв культураш дIаювлга дикал лакха а йолаш чакхдоахача, чуийца ялат цIенделга а из ялат дIаийдеча пункташка дIаувалга а сихагIа леладеча, колховхой къахьегам дикагIа вIаштIехьбоахача, цар балхах мукъа йолча хана культурни цалаIар дикагIа чакхлоахача коллективашта, хIаьта царна колхоза правлене карара кара тела ЦIе байракхи 100 сома боараме ахчан премеши а телар. Яхьа итогаш йора хIара пхи-пхи ди массаза дала. Цу тайпара шозза яьча итогех цкъа хьалхара моттиг яьккхар нов. П. Д. Кердиков бригадир волча 2-ча комплексни бригада коллективо, шозлагIа моттиг — бригадир нов. М. М. Загорулько волча 4-ча бригада коллективо.

Комбайнашкара ялат дIаувзача шоферашта 25 тоннал кIезигагIа доацаш ялат дIанийза хилча хIаранена шишша сом премеш телар, хIаьта хьатта механически хьисапагIа 100 тоннал кIезигагIа доацаш ялат Iодоассалеча грузчикашта цхьацца сом долаш премеш телар.

Детта доахан лелаерашта юкъерча социалистически яхьа итогаш ю хIара итт ди массаза дала, хIаьта доаркаех хьалха латтачоа деттача доахан хIара гурте карара кара тела цIе вымпели кхаь сома премеш тел.

Шурий-товарни фермашта юкъе шура яхара хьакъехьарча социалистически яхьа итогаш ю бетта цкъазза.

ХIара кхоабача Iатта лоархIаш эггара дукхагIа шура яьккхача фермана колхоза правленеи парткомеи карара кара тела ЦIе байракх а 25 сома боарамера ахчан премеш а тел.

«Наурский» комсий совхоза парткомо, отделеней юкхьанцарча парторганизацеша профсоюза месткомашца цхьана цIе байракхилгаши вымпелаши телилга оттадаьд. Уж тийннай комсий бешамашта Iунал дара балхаш чакхдахара юкъе дакъа лувцача производства хьалха латтарашта. Эггара лакхагIа дола хьокхамаш «молнеш» тIа, къахьегама листокаш тIа, пенгазеташ тIа, моттигерча радиовещане гIолла дийцад. ХIара отделене бIаьстан-ахкан юкъагIа халданза хIара бетта юххье чакхдаьхал бригадашта юкъерча социалистически яхьагIа тIаийдаь социалистически декхараш кхоачашдара тохкамаш делга. Итогаш еча хана дикагIча кхаь бригадана шоашта йоагI-йоагIа хьалхареи, шоллагIеи, кхоалагIеи моттигаш хьожайир.

Къоастам а баь оттаяьр комсий бешамашкарча къахьегамхошта материальни поощрени яра системеи формеи. Масала, дохьажа химикатий пурх бара оттаяьй ши норма — шин мугIарагIа пурх бара 10 гектари цхьан мугIарагIа пурх бара 5 гектари, хIаьта VI разрядагIа лоархIаш нормах тела мах 6 сом да. Цул совгIа, премеш телар бIарччача кIирагIа шишша а кхы дукхагIа а нормаш кхоачашъеча трактористашта. Царна хIаранена 5 сом премеш телар. Культиваци еча бIарччача кIирагIа хIара денна цкъаи ахаззеи а кхы дукхагIа а норма кхоачашъеча тракториста поощренена лаьрхIа 5 сом телар. БIаьсти комсий гаьнаш йоIача бIарччача кIирагIа хIара денна шишша а кхы дукхагIа а нормаш кхоачашъеча болхлочоа-йоIачоа 5 сом телар поощренена лаьрхIа.

Пурх бареи культиваци ярей нормаш дуккха а дукхагIча трактористаша тIехкхоачашйир совхозе. Масала, 1-ча отделене 12 июнагара 18 июнага кхаччалца йолча юкъагIа премеш теларца белгалвир 12 саг. хIаьта 19 июнагара 25 июнага кхаччалца йолча юкъагIа — 19 саг. Бордосеки коачал кийчъеча эсказа тIарча болхлошта раствор дика кийчъярах хIаранена пхи-пхи сом тийлар. Цу тайпара премеш елар Зубович Юрена, Газнев Iисийна, Хасанова, Лукмана, кхычарна.

Цу дерригие а совхозата торо хилийтар комсий бешамашта Iунал дара балхий дерригача комплексах лоархIаяла.

Колхозий, совхозий партийни организацеша, колхозий правленеша, совхозий дирекцеша боккха теркам тIаухийт балхех кхы тIа а телача маьхий гIулакха. Масала, дахача шера баьча балхах кхы тIа а мах телара порядкагIа Калинина цIерахча совхоза бригадиро нов. Алероева 1141 сом ийцад. «Наурский» комсий совхоза болхлой болча мароя сесагои ВерясинагIар шинне а 2900 сом ийцад, ужжамораш кхы а ба. Баьча балхах кхы тIа а тела дикка дукха мах ийбу комсаш лелаеча болхлоша укх шера а.

Н. ФЕДОРОВ,
КПСС Наурски райкома секретарь.

КОММУНИСТИЙ НОВКЪОСТАЛЦА

Тха завод болх бе йолаялийтача дена промыслашка эри йоагача газа алаш кIезига лоадаьдац. Завода сийлена, ханал 17 ди хьалхагIа кхоачашйир 1966 шера план. Уж толамаш доахача боккха лоархIам болаш болх баьб завода коммунисташа. Завода партийни организаци йоккха еце а ше йолга хойташ я. Производстве бехктокхамегIа мел йолча моттигашка къахьегаш ба коммунисташ. Цар шоай участкашкара коллективаш пачхаьалкхен план кхоачашъяра оарцагIъяхарал совгIа царна юкъе дукха кхетама болх бу.

Хьалха латтарех лоархIаш я заводе коммуниста Николай Михайлович Селиванова кулгалдеш йола участок. Удельни нормаш лохъяра, пар, хий, электроэнерги кхояра завода участкашта юкъе яьржача социалистически яхье цкъа яьккха Iийнаяц, из коллектив тха завода карара кара тела ЦIе вымпел. Укх юбилейни шера коллектив къовсам лоаттабеш я коммунистически къахьегама коллектива цIи яккхара.

Производственни план кхоачашъеча дукха шоай говзали къахьегами юкъедихьад коммунисташа операторашa, ше ца кховеш къахьегарах «За трудовое отличие» яха медаль еннача Семенихина А. В., массехк шера участка пенгазета редактор волча Пагаевске Г. Б.

Коллективо сий деш ва насосашта ремонт ечеи уж дIаувттаечеи слесарий бригадир, коммунист, юрта совета депутат Юрий Степанович Цыпланов. Атта бац коммуниста мастера Петр Тимофеевич Доценка кулгаллеча технологически оборудованена ремонт ечара болх. Бакъда, цар е эзача хана ремонт ца еш моттиг нийслац.

Завода коммунисташа дIаболабир производства культура, производственни эстетика лакхъяра болам. Лабораторий, компрессорни станци, хий дIаюха ухийта участок санна йолча моттигашка хьаькъалца хьахержад бесаш, бIарг хьоасташ ба хIанз помещеней бос. Помещенешка Iай а тIехьа дукха зизаш да, доми хоттеи бац. Тха коммунистех дукха ба агитатораш. Цар боккха болх бу Советашка хоржамаш деча. ДикагIа бола агитатораш ба коммунисташ Тимофеев Н. И., Горбаконь В. И., Чертин П. М., Селиванов Н. М., комсомольцаш Кияшко М., Костюченко Л.

Халкъа тIахьожама контролераш болаш а ба тха коммунисташ. Царна кулгалдеш ва дукха ха йоацаш республика халкъа тIахьожама комитета дикка мах бола совгIат денна, къаьнара коммунист, завода партийни бюро член Иван Семенович Чалилко. Халкъа контролерий болх дика вIаштIехьбаьккха лелабу коммунисташа Таньчевас М. В., Семенихинас А. В. Цар хьалехарца балха новкъарле еш хинна дуккха а кхоачамбоацараш дIадаьхар.

Дика болх барал совгIа деша а багIа завода коммунисташ. Иштта мехкдаьтта интитуте дешаш ба коммунисташ Горохов В. Д., Блохин М. М., Нажевский Г. Б., техникуме деша багIа Иванов М. В., Орлов И. В.

Марксизма - ленинизма дийъ шера йолча школе ух ни. Бакгинов П. Я., Самойленко А. Я. Школана кулгалдеш ба тха пропагандисташ ни. Проскурнов В. Я., Максимов И. В. Цар хьаькъалца кхоачашду шоай декхар.

А. ГУБАНОВА,
Карабулакски газо-бензинови завода партбюро секретарь.

БАЙРАКХ — ГРОЗНЕНЦАШТА

Грозненски механизированни хьун боахама коллективо соахка йиълагIча квартале хьалхара моттиг яьккхаяр Ерригсоюзни социалистически яхье. Хьун боахама Министерстваи профсоюза ЦК-аи карара-кара тела ЦIе байракхи ахчан премии хьожаяьй укх деношка хьу лелаерашта.

Соахка цхьоалагIча октябре кхоачашйир хьун боахама коллективо шера план. Хьинаре къахьегаш дукха нах ба коллектива юкъе. Бетт-бетта нормаш тIехкхоачашъю хьу хедаераша Джабраилова, Табаева, Межидова, Гончарске, механизатораша Гайсумова, Выстропа, Дакуева, слесара Харцаева, кузнеца Исанбаева, плотника Дабаева, токара Даудова.

Цу доккхача совгIато кхы а лакхдаьд къахьегамхой хьинар.

В. ЮНЦЕВИЧ.

ЛЕНИНГРАД. КПСС XXII съезда цIерагIча металлически завода турбинашъераша Советски Iаьдала юбилейни шера хьаергья 100 эзар киловатт низ бола керда газови турбина. Агрегат Iалашъергья доал деча вычислительни машинаца. Цун новкъосталца турбина автоматически йолалийта а цун балха тIахьожам лоаттабе а йиш хургья. Турбина йIовхала электростанцена лаьрхIа я. Из юкъехкхувларгья электроэнерги къаьстта дукха дIаухача юкъагIа.

СУРТА ТIА: бIаь эзар киловатт низ бола ТГ-100 яха газови турбина вIашагIйоллаш латт.

П. Федотова сурт.
ТАСС фотохроника.

БУРУВ ТОХАЧА—ДУКХАГIА КЕРДАДАРАШ

КIОАРГА бурув деттача хана, къаьстта а Нохч-ГIалгIай ченерча чIоагIа дуттара леста тIоанаш долча хьалашка нийслуча эггара лоархIамерча проблемаех цаI — хьайоаккха скважина гоам ца йолийтилга да. Практико хьахьокх, нагахьа санна скважина гоама ца ялийтара дола гIулакхаш ца дича гоамал 35 — 40 процентага дIакхоачаш хилар. Цо бурильни инструмент хьалйоахилга халача кхувл, колоннаш юайолийт, вIашагIхувтта тIахьувзаелга телхаду, иштта кхыдараш ду харшаш дувлийт. Гоамъеннача скважине бурув деттара сухал дикка лаьгIлу.

Гоамалцарча къовсама дешашта, из ца хилийтара де дезача гIулакхашта хетаяь яр «Грознефта» объединене а Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама информацеи пропагандай Шено а дукха ха йоацаш чакхъяьккха семинар.

Скважинаш гоам ца ялийтара укх тIеххьарча хана дикка дукха болх баьб. Хьалйй дуккха а бурильни колонна кIалхен компоновкаш, бурув деттара езъяьи тIехъеазъяьи бурильни турбаш лелаю. Скважинашта проекташ увттаеш чIоагIагIа хоалам болаш йола рекомендацеш тел гоамала хьакъехьа. Йа бахьан долаш лакхехьарча тIоанашка скважинаш гоамлуш хилар 4—5 шу хьалха хинначул кIезигагIа да, гоамъяларах юха бурув деттара интервалаш кIезигъяьй. ХIаьта а скважинаш йоахаш детта бурув гоама ухилга дIадаланза да.

Бурув деттача хIара контора гоамалцарча къовсама шо-шоай методаш я, хIаьта шоай махулла уж чакхъяха а гIерт уж. Цхьабакъда, уж ерригаш а керттера 4 группа а яь вIашагIтоха йиш я: бурильни колонна кIалхен тIожа компоновка хьаелга; остай зIамагIча диаметрашца бурув деттилга, дIахо шерагIа а хулийташ; остана тIадода соана дозал кIезигделга; гоамала духьал лостаяь гоама переводникаш юкъекхухьилга (турбинни хьисапагIа бурув тохаш).

Старогрозненски бурув деттача конторагара дIанйккхача, «Грознефта» объединене ерригача бурув деттача организацешкара тайп-тайпара йола компоновкаш рационализаторий конторашкаръяраш миссел я.

Лакхехьарча тIоанашка бурув детташ скважина гоамлуш хиларца къовсам лоаттабара ер компоновкаш могаю «Грознефтеразведка» треста технологически отдело:

Оста, турбобур, пескаш е роликаш йола ши расширитель, езъяь буровой турбаш (УБТ) Ю-12 метр. Пескаш дола расширителаш уттаю лоабат болча моттиге бурув тохаш, хIаьта роликаш яраш — гIум увча. Из компоновка дика нийсъяь вIаштIехьъяьккхаи лоабат болча а гIум увча а породашка болх бара дика аьттув болаши я.

ТШ-11-12 яха оста, турбобур, роликаш йола расширитель. Из компоновка могаю цхьан ханна шер а еш кIаьдача породашка турбинно-роторни тайпагIа бурув деттара.

Уж компоновкаш эггара аттагIа вIашагIйохкалуш а бурув деттара конторашка цу гIулакха хиланза мел даргдоапар долаш а я.

Чокрака лоабаташкеи Майкопа тIоанашкеи бурув детташ цхьан ханна шерра яьржаяр бурильни колонна кIалха лаьрхIача моттиге центратораш увттаара наькъаца скважина гоам ца ялийтара метод. Технологически отдела метод яхар. Цу методах во а доацаш беркат дувлар роторни бурув детташ. Цхьабакъда, хIанз из йицъялийта ца йоаггIашехь а йицъялийтай.

Меловии юрскии тIоанашка бурув тохаш скважинаш гоам ца ялийтара къовсам мишта лоаттабе беза? Технологически отдело лерхIачунга диллача, эггара дикагIа йола метод я бурув тохача квадратни езъяь бурильни турбаш лелаяр. Халахете а уж турбаш цхьаннахьа а лелаеш яц, хIаьта Карабулакски бурув деттара конторе алхха цкъа керда скважина йоаккхаш цунах фу хул зеро из пайдане метод хилар хьахьекхадале я. Нагахьа санна хIанз квадратни УБТ еце а центратораш лелаеза УБТ тIахьувзаеш вIашагIа мел хеттача, хIаьта цо скважинаш гоам ца ялийтара дикагIа новкъостал а ду, бурув тохача хана инструмент лоацаялара кхерам лох а бу.

Цул совгIа, Ерригсоюзни буровой техника Iилма - тохкама институто вIаштIехьа а яьккха, хIанз ка маьхала а ювлаш Малхбузехьен Украиней мехка цхьайолча кхыча районашкеи кхы тIа шеръеш йоаца скважинаш йоахаш лелаеш я бурильни колонна кIалхел ший тайпара йола компоновка. Из компоновка заводской комплектагIа хьаъе йиш а я, Нохч - ГIалгIайчен хьалашка из мишта хургья хьажа тахканза а яргъяц.

УБТ диаметр алсамъяккхара чотах бурильни колонна кIалхен ногIа гIожал дола компоновкаш хьайипза а яргъяц.

Шеко йоацаш да уж могадераш юкъекхахьарах дика беркат дувргхилар а скважинаш гоам ца ялийтара бурувдеттараша лоаттабеча къовсама доккха новкъостал хургхилар а.

В. РЕДЬКИН,
Нохч - ГIалгIай Iилма-технически информацеи пропагандаи Шен воккхагIвола инженер.

МИШТА КХОАЧАШДИР ЛЕНИНСКИ ДЕКРЕТ

СОВЕТСКИ СОЮЗ—БЕРРИГА НАХ ДИЙША БОЛА МОХК

Йиъи ахи миллион инженераши техникаши. БархI бIаь эзар гаргга юрта боахама специалисташ. Цхьа миллион хинна ца Iеш экономисташи товароведаши. Ши миллион гаргга унахцIено лораярей физически культурай специалисташ. Кхо миллион саг хинна ца Iа университеташ, педагогически, библиотечни, искусствоведчески институташ йистеяьхараш. Болх беча хIара эзарнех — дукха совгIа эшашагIа воацаш бIаьи ткъаьи специалист...

Цу тайпара ба Советски Союзо укх ах бIаь шера чакхйоахаш латтача культурни революца цхьайолча итогий статистически гойтам. Статистика хьахьувкх вай деношка йоазув-дешар ца ховлга наггахьа мара нийслуш доаца хIама долга.

Цунна тIатоха йиш я 200 эзар хинна ца Iеш йолча юкъарча дешара школашка деша вагIаш берехи кхийнарехи вола 48 миллион саг волга, Советски мехка массане а бархI шера дешилга юкъедоаладаьлга, массане а бархI шера дешаргара дIах-дIахо доалаш, 1970 шу тIакхоачаш итт шера дешарга даргдолга.

Кхы тайпа сурт бIаргагургда вайна, нагахьа санна 50 шу хьалха долаш хиннар вай дагалаьцача. Паччахьа Россе маIача нахах 70 процент гаргген кхалнахах 90 процент гаргген бола нах йоазув-дешар ца ховш бусар. Средни Азе, Къилбаседа Кавказа, Российски импере кхыча юстарчa моттигий халкъашта юкъе наггахьа саг мара хилацар йоазув-дешар ховш.

Цу ханарча Россе даьхача дуккхача халкъий (башкирий, туркмений, каракалпакий ненций, звенкий, нохчий, гIалгIай) шоай йоазув дацар. Украинций, белоруссий, латыший, литовций, эстонций, дуккхача кхычар шоай меттала йоазув-дешар Iомаде бокъо яцар. Йоазув-дешар хара боарамга диллача Европе эггара тIехьара моттиг — паччахьа Iаьдало цу хьал тIа оттабаьбар Iалаьмате боккха мохк.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце дуккха а болча къахьегамхошта торонаш елар образовани шоай хилийта. Советски Iаьдала хьалхашка доккхий а бехктокхаме а декхараш эттар. Шоай овлангара дена эргаяха езаш яр юххьанцара, юкъера, лакхера школаш. ХIаьта эггара хьалхагIа кхоачашде дийзар-м йоазув-дешар ца ховлга дIадаккха дезаш хилар-м бакъ ма дарий.

Чурча контрреволюценаи доазол дехьарча интервенташтеи духьалара тIом эггара чIоагIагIа кхоххабенна лаьттача 1919 шера 26 декабре Владимир Ильича Ленина кулг яздир «РСФСР бахача наха юкъера йоазув-дешар ца хар дIадаккхарах» долча Халкъа Комиссарий Совета Декрета. Декрето белгалдора 8 шерагара 50 шерага кхаччалца ха яьннача берригача бахача наха йоазув-дешар Iомаданза дарг ца хилар. Йоазув-дешар Iомаде йиш яр хьашт дале эрсий а хьашт дале ший къаман а меттала.

МоллагIа а яхараш мо йолча школаел совгIа, йоазув-дешар ца ховраштеи кIезига ховраштеи лаьрхIа шоаш къаьстта йола школаш йохкар Советски правительства. Школаш паччахьалкхен чотах Iалашйора учебникашца, йоазонна эшача хIамашца, дешара пособешца. Деша багIараште балха ди шин сахьата лоацдора, алапи меттахьа а дусаш.

Йоазув-дешар ца ховрашта хьехa юкъеэзабар хьехархой, лораш, инженераш, гIулакхера нах, студенташ — вешта аьлча, беррига а йоазув-дешар ховш бола нах. Цар хьегача къих просвещене болхлой боарамегIа мах телар. Ликбеза школаш ехкаяр ерригача цу гIулакха мегаргйолча помещенешка, клубашка, халкъа цIеношка, конторашка. Парташ тIа хейшар юххьенца бIаьш эзараш, цул тIехьагIа миллионаш а бола къахьегамхой.

Знанешта Iалаьмате чIоагIа тIакхуваш бар мехкара нах. Граждански тIем тIа " хиннача Надежда Гурьевас (инаралах — вовзаш волча Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема турпалах йисача жерочо) шийна дагадоагIа цхьа хIама дувц: из хиннача полка обозе даим лелаеш хиннай цхьаннахьа нийсъенна яьккха хинна ни! — из хиннай классни доскана меттел лелаеш. СалаIа сецача моттигашка, тIемашта юкъе мукъаюсача ханашка тIемахошта йоазув-дешар хьехаш хиннад Надежда Гурьевас.

Цкъа, чоалхане тIема хьал латтача хана, командоване Гурьева а юкъе йолаш болча кхалнаха — культбIухошта тIадилла хиннад тыле гIолга. ЦIезскархоша ер тIа а яздаь йола петици яхьийта хиннай: «Йоазув - дешар Iомадеш ца хилча тIом бе торо яц тха». Гурьева а цун новкъостий а полке бита хиннаб, хIаьта йоазув-дешар ца ховрашта дIахо хьехаш а хиннад цар.

Йоазув-дешар ца хар дIадаккхара болам тIа-тIа шерлора, халонаш Iалаьмате йоккхий хиннайоллашехь а. Кхоачам хиллал хьехархой, помещенеш, каьхат, къоаламаш, перош, шаькъа дацар. Эшаш дар кхийнарашта дола абаташ а методически пособеш а. Реакционни элементаша духьаленаш йора.

1920 шера 19 июле Ленина кулг яздир «Йоазув - дешар ца хар дIадаккхара йола Ерригроссийски Чрезвычайни комисси вIашагIйоллара» долча Совнаркома Декрета. Цунна керте эттар Ерригроссийски Центральни Исполнительни Комитета Председатель Михаил Иванович Калинин.

1923 шера хьахилар «ДIадаккха йоазув-дешар ца хар» яха ший лоIамера общество. Эггара хьалхагIа цунна юкъе бахар Ленин, Калинин, Крупская, Луначарский. Кастта гIоръяьнна чIоагIа цIи хеза Общество хилар цунах. Цунга яр лаьрхIа йола издательство, цо дуккхача меттала арахецар кхийнарашта дола учебникаш, тайп-тайпара пособеш. Арадувлар «Дешара долча новкъостала» («В помощь учебе»), «Деша болалурашта дола ахархой газет» («Крестьянская газета для начинающих читать») яха газеташ, дуккхача наха дешара дола журнал, плакаташ.

Йоазув-дешар ца ховрашта хьеха тIа-тIа дукхагIа керд-керда нах ухар. 1932 шера ликбеза школашкеи пункташкеи хьехаш миллион саг хинна ца Iеш нах бар. 1920—1939 шерашка йоазув-дешар ца ховрашта йолча школашка деша вагIаш 50 миллион саг вар, хIаьта кIезига йоазув-дешар ховчарна йолча школашка — 30 миллион.

Юххера а, 1939 шерарча ерригсоюзни переписа даннеех гучадаьлар городашка 50 шерага кхаччалца ха яьннача нахах 94,2 проценти юрташка — 86,3 проценти йоазув-дешар ховш хилар. МаIанах 95,1 проценти кхалнах 83,4 проценти йоазув-дешар ховш хилар.

Вай деношка Советски Союз — дерригa халкъ дийша дола мохк ба. ХIанз хьехадер да массане а йистеяьккха юкъера образовани хулийтилга.

Михаил АМЕТИСТОВ.
(АПН).

Волгоградски область. Череповецки металлургически завода марка йола автомобильни листовой болат дIаух дуккхача доазол дехьарча мехкашка. Дикалга диллача дуккхача йовзаш йолча доазол дехьарча фирмай продукцел тIех да из.

Советски Iаьдала 50 шу дизара яха ма йоаггIа накъаяхара яхь а лоаттаеш, шийлача проката цеха коллективо тIалаьцад укх шера планал совгIа автомобильни болата бIаьш тоннаш лулга.

Сурта тIа: болата рулонаш термически чакхъяха яхийталехьа уж тохкаш йоалл ОТК контролер Н. Пахомова.

О. Пороховникова сурт.
ТАСС фотохроника.

НИЙСА ВIАШТIЕХЬБАККХА КЪАХЬЕГАМ

Ножай-Юрта, Ведана, Советски районий колхозаш тIехьайисара керттера бахьан да эггара хьалха Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбоаха организаци ца хилар. Цу районашка, ханна чакхйоаккха мероприятеш а лоархIаш, «Сельхозтехника» отделенеш вIашагIъехкай РТС-ий хиннарий санна бокъонаш а йолаш, ший доалахьа колхозашта гIулакх ду тракторашъ, комбайнаш, автомашинаш, юртбоахама техника а йолаш.

Колхозашка яц трактораши кхыйола машинаши. Из хIама а дац, колхозий заявкаех говраш кхаба доакъараш тракторашца тIаувз «Сельхозтехнико». Кхы тайпа юртбоахама балхаш а ду.

Советски районе 5 колхоз я; «Сельхозтехникага» шовзткъа гаргга трактор я. 1966 шера 100 эзар сом ахча даьккхад цар, из хул колхозий ерригача доходах ах гаргга. Нагахьа санна колхозашка цу ахчах цига мел йола техника эцалургйолаш хилар белгалдаьккхача, кхеталергда. «Сельхозтехнико» колхозашта мел зе автомашинаш а трактор енаэле, тIаккха хаьдла оттаъ порядок я тIехьа бах болх мел бен ба, машино бе мел болу-м боц баьб аьнна оттадаьча дозиг лакадаш ду хьалахь колхоза председатела кулэ лаьцна дезаш. Ца дырзаш а тIехьа бедда сакх совнагIа дIаядарин накладной расходаш дукха хилари бахьан долаш тIех дукха мах бахаб «Сельхозтехника» тракторашеи машинашеи балхаза. Сихха доакъар доаханна дIадахьанза яргйоацаш яр «Новая жизнь» яха колхоз, цхьабакъда, «Сельхозтехнико» из дIадахьа тигадац.

Ерригача лоаман колхозашка 14—15 сахьата болх бу доярка, скотника, хIаьта алапи, мадарра аьлча, 5—6 сахьата баьча балхах мара эцац. Лоамашка гIолла кIал а бувлаш шоаш болх беш йолча ферме кхаччалца балха дIа а балхара баьлча юха лоам тIа цIа а ух уж. Цу тайпара моттигера хьалаш къахьегамах телача маьха юкъе лаьрхIадац. Механизаци яра боарам геттара лоха ба лоаман колхозашка. Лоамашка гIолла лела техника яц.

Лоаман колхозий башхало я района чухьа юрташта юкъе наькъаш ца хилар, лаьтташ Iалашданза а уж сов чIоагIа декъадена а хилар. ДукхагIа йолча колхозашкара оаха лаьтташ 1 гектарагара 10 гектарага а 10 гектарагара 30 гектарага а кхаччалца мара хилац цхьан моттиге. Лоаман кхаь а районе 13 эзар цIа дагIаш е хIара колхоза 591 цIа ю. Уж колхозаш хилар дувзадена колхозой балхашка хьалхадолчу эггара керттера дош да. Дерриге юртбоахама лаьттан 101 эзар гектар ду, цу лаьтте оахараш — 61 эзар гектар, е хIара колхоза ... гектар. Пун ... лоаман колхоза 10 эзар бежан леладе ... 3 эзар бежан мара дац. Къахьегамо лоаман колхозашкахь мара кхы бахьан дац хьайбаш леладарах пайда боалаш ца хилар. Цкъа-дале, хьайбай продуктивность геттара лоха я. Из гуш да 1966 шера Советски района колхозашка юкъера лаьрхIача хIара кховбача Iаттагара яьккха шура 760 килограмм, хIара устагIанна тIера таьккха тха 1,8 килограмм мара ца хиларах.

ШоалагIа-дале, аьхки альпийски лоаман даьгIенашка лелалу детта доахан. Шура чакх а йоахаш дежа даьтта доах, тIаккха из 50 километр гаьна дIа а кхухьаш пачхаьалкхенга дохк. Цу тайпара, даьтта хIара килограммах 2 сом зе хул колхоза. Долче, дулха лаьрхIа доахани дулхатхана лаьрхIа тушински фух дола жаи лелалар гIойле я-кх лоамашка. ПайдапагIа да лоаман ерригача колхозашка тхьамкеи новрий борци дукхагIа дIабер, баьцалаарий культураш, къаьстта а кабуц дукхагIа дIаер. ХIара гектара тIара 7—8 центнер яьлча 1 гектара тIа дIалийнача гхьамкех хула эррига доход 2,5—3 эзар сом за, цIена пайда — 700—800 сом. Лоаман колхозаш болх доцаш я. Ерригача доходах 40 процент хьалхадаьчча колхозашкахь къахьегамах дIалуш ... 400 ... тхьамка дукхагIа дIабухьа ... гIулакх ... лоаман колхозаш экономически чIоагIъе. ХIара Нохч-ГIалгIайчен лоаман колхозашна кхы интенсификаци яра боккха болх беш латт.

Вай Нохч - ГIалгIайчен республика дуккхача боахамашка а иштта юкъахдиса латт къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара гIулакх. Массехк масал доаладергда вай. Грозненски шурий совхозе 2500 етт а болаш, 7 эзар бежан да, хьакхарч — 12 эзар, жа — 16 эзар, яхка котамаш — 15 эзар. Дадувш дола лаьтташ 16 эзар гектар совгIа да. Грозненски шурий совхоза керттера зоотехник зоотехнически балхагара дIа мел ийкха хIама деш ва.

Учетчик а воацаш цхьан зоотехника-селекционера бу племенной болх. Керттерча зоотехника хIара денна — 14—16 сахьата беча балхах 90 процент совгIа йола ха ший специальностах боацача, йоккха квалификаци ца эшача балхага йохийт. Ший балха ханах 10 процент мара зоотехнически балхага дIаяхийта вIаштIехьлалац цун, цу тIа беш бар а бац хьайбай боахамерча племенной балхаш ца хилар.

Совхозе боккъонца бола селекционни зоотехнически болх ца хилар бахьан долаш Iула юкъера племенной хьайбаш ... бIаь Iатта лоархIаш шера 55—65 Iатта ... 2500 литр шура ... 875 ... 2 центнер ... шера 140 эзар сома маьхьа 1750 центнер дулх хьа ца кхоачаш дисар, 288 эзар сома маьха 19250 центнер шура хьа ца кхоачаш йисар. Циггача белгалдаккха деза дукха Iаьсий дайна хилар. Iаьсий хьа ца хилари доахан доври бахьан долаш хинна зе 569 эзар сом да.

Доахан довра бахьан да ветеринарнии зоотехническии болх во хилар а хIаьта иштта доахан кхабара лерттIа хьалаш ца хилар а. Совхоза кулгалхоша ахча «кходар» духьа 2 зоотехник-селекционери 3 ветеринарни лори лелавац, хIаьта доахан довр, Iаьхара дисар, цар продуктивность лоха хилар бахьан долаш боахама хIара шера бIаьш эзараш сома зе хул, хIаьта хьайбай боахам бIарччa хьаийцача, массаза а, ший зенне болаш хьабоагIаш ма бий. Грозненски совхоз дуккхачар рентабельни а толашагIа а лоархIаш хиларах, хIаьта мадарра аьлча, совхозе къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккха ца хилар бахьан долаш хIара шера цу боахамо пачхаьалкхена дIалуш юс 700 эзар гаргарча сома маьха продукци.

Вай республика юрта боахама болхлой декхар да 1967 шера деза юрта боахаме къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккха, экономически стимулировани ярей деза Ерригсоюзни Iилма-технически конференци ена рекомендацеш дIахьашъя. Цо, шин боахаме ... колхозий совхозий рентабельность.

В. БАГДАСАРЬЯН,
экономически Iилмай кандидат.

РЕСПУБЛИКА ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ДУКХА ха йоаццаш республика халкъа тІахьожама комитето дийцар «Ножай-Юрта районе баха нах медицински, торговле, культурно-бытовой гІулакхашца кхоачам боаллаш Іалашбеш ца хиларах» дола дош.

Районерча ши больницен 25 фельдшерско-акушерски пункти кІалхача а чІоагІача инвентараца, медицински оборудованеца, хиланза ва йийзача инструменташца йиза ІалашІнэза, медицински кадраша йиза комплектовани яза я. Штатни расписанера дІахоттадаьча 29 лорах 11 лори 125 юкъерча медицински болхлочох 62 болхлой мара вац. Геттара во вІаштІехьа да стационарни дарбаш деча унахой кхачан гІулакх.

Райони больница керттерча лоронаш, Мамадиева мела леладу фельдшерско-акушерски пунктий бахка кулгаллера. Бахача наха рентгенофлюорографически тохкачаш делга во вІаштІехьаьккха да, райони больнице рентгенокабинет болх беш яц.

Беной-Веданерча, Мескетерча, Заиндакъерча юртий Советаша щеношь къоастаддаьд бераш деча иштта менгеш уттадара. Бахача наха щІаьмегІа медицина новкъостал лоаттадаш йоацаш лелаю. Ца гІулакха лакхІа автотранспорт йоха а яь латт, хІаьта из тоаяра деш хІама а дац.

Районо розничи товарооборот кхоачашбьхьале а дукхаьча магазинашка, ларекашка дохкаш хилац складашка а оптови базашка а шортта долаш дола наха дукхха а эша товараш. Ножай-Юртарча кхачан хІамаш йоккхача магазине тохкам беча дийнахьа дохкаш дацар дулха лаьтта, сельдь, кхачат тІахьоарчаь а сельдарчадаза а йода карамель, шуьрий продукташ санна дола товараш. № 2 йолча кхачан товарий магазине пряникаш, халха, дулха лаьтта, нахчаш санна дола товараш дацар. Геттара во вІаштІехьаьккха да берхІала дехьа баьщадараш, сом болхилга. Пхьаццайолча магазинашен ларекашен балха сахьаташа болх белга телхаду, каст-каста магазиний заведующий бекха кхайле латташ хул уж.

Общественни кхачан гІулакх мела вІаштІехьаьккха да районе. Ерригаа ши столови цхьа буфети мара яц. Цига а кухне кийчъеча хІамай ассортимент геттара къе я, баьцалдарий; шурий кхача хилац, кийчбеча кхачан дикал лоха я.

Ножай-Юртовски райПО кхаш а дІадаланза да растраташ елги материальни ручкаш эшаелгеи. ДІадаьнча шера растраташ дІадаьлла дагар латташ да, иштта нІдарзхоакара сом малхаш доакхилгеи тараз харцахьа увзилгеи. 1966 шера гучаенкхача растрахи эшаели 12870 сом хул. 1966 шера сентябре товарий дикалген торговлеген хьежача панчхьалкхен инспекцие гучадаьккхадар ерригача техкача тикашка хІана лахац аьнна товарех маьхаш сов доахкаш хилар. 27 сом чах бода мачачаьхка пхьарсах доахко сахьташ 33 сом чах, 2 сомаш 33 кепиги мах болча № 4312 йолча артикул йола костюмна кІада 3 сомахи 04 кепигах, 2 сомаш 40 кепиги мах бола электроплиткаш 3 сомахи 20 кепигаха, н. кх. йл. йоккхаш хиннай. 1967 шера 18 январе цІахьа тохкамбича гучадаьннад цу товарех доаха маьхаш юханийсадь- да хилари бекхебараш бехктохкаме оазаза хилари.

Кхоачам болаш вІаштІехьаьккхада баха нах культурно-бытовой гІулакхаша Іалашбар а. Ерригача районе хьо болхло а волаш йола барзхка цхьа сахьатий мастер, цхьа аьшка пхьар, цхьа парикмахер мара яц. ХІаьта уж кІеззига мара боаца болхлой а дукхьала районна центре баха нах мара Іалашбеш бац. Вокха юртабаха наха торо ца бытовой предприятеша деча гІулакхех пайда ийне. Из бахьан долаш шерачу 12,5 сахьаш хахах юкъера лаьрхІача хІара сакенига мара бац. республика юртахка бахача наха деча бытовой гІулакхий мах 1 сом 17 кепиги долча моттиге.

Районе из хьел эттад моттигерча организацеи директор нов. Умаров волча Гудермески районе комбинатен дерІадалаза къахьегамхошта эшалей йоахкхо йоацаш хилар бахьан долаш. Ножай-Юртовски районни юрта бахкама производственни управлене а колхозий правленеца а практически гІулакхаш дац юрташа бахача наха бытовой гІулакхаш делга дІахо яхьа ца. Из бахьа хилар хьакъ хилар бахкама производственни управлене а колхозий правленеца а практически гІулакхаш дац юрташа бахача наха бытовой гІулакхаш делга дІахо яхьа ца. Из хьакъ хьехьара РСФСР бытовой гІулакхаш ларен министерствай коллегей 1965 шера 12 мартера соцам кхоачашба.

Района цхьайолча нах бахача пункташкара культура учрежденеш Іанна доагорца Іалашьна я. Айтимежк яхача юртарча клубе беш киноКартинаш хьуьклила мара. кхы цхьаккха а тайпа культурно-кхетача болх бац, аь-са кхухь библиотека бац. Культура учреждениешка балхаш бол наха делаш бола болх бовзаш бац.

Нов. Вашаев председатель волча Ножай-Юртовски къахьегамхой депутатий райони Совета исполкомо деча доагІар хьадехаш районе бахача наха культурно-бытовой гІулакхаш кхоачашдеш декхарийла йолча организацеш кулгалхошка, шийи решенеш кхоачашьелга Іалашдац, медицински, торговле, культурно-бытовой предприятеи организацеийн болх цІенхашта тоабара де лоагІа хилар де лоагІа дац. 1966 шера исполкома заседанешка кхоза дийцаш торговли тоазо дешаш, хІаьта а цигара цхьа тоаделладац.

Республика халкъа тІахьожама комитето теркаме ийцад районе баха наха культурно-бытовой гІулакхашца Іалашбара дош къахьегамхой депутатий райони Совета исполкома дувцаргІа, медицински учреждений, торговле предприятей, баха наха бытовой культура а гІулакхашца Іалашбара организацей болх тоабара практически гІулакхаш де а дергда аьнна. Ножай-Юртовски къахьегамхой депутатий райони Совета исполкома председатель нов. Вашаева денна дош.

Комитето Нохч-ГІалгІай АССР яа бытовой гІулакхашца Іалашбара министра нов. Инаркаева, унахцІено лоараяра министра нов. Инзербнева, культура министра нов. Татаева, Нохч-ГІалгІай респотребсоюза председатела нов. Мамаева тІадилладц шоай ведомствагІа йолча Ножай-Юрта районерча предприятеи организацейи балха чІоагІагІа тІахьожам лоаттабара, цига а хьажа а хержа кадраш къоастара, оборудованеца, маднна йолча а инвентареца, матеріалашца уж Іалашьяра дийза дергдоза новкъостал делга.

Халкъа тІахьожам

ДЕ ДЕЗАРАШ ДУКХА ДА

Массехк ди хьалха Сунженски района культура ЦІагІа районни партийни актива собране гулвеннавар 200 совгІа саг — партийни организацей секретараш, колхозий, совхозий, промышленни предприятей кулгалхой, халкъа тІахьожама группай председателаши членаши. Цига дийцар «Района предприятешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча халкъа тІахьожама группашта чІоагІдарах» дола дош. Цу кулгалдар чІоагІаш бола партийни райкома хьалхарча секретара нов. В. В. Варлашкина.

Цо белгалдаьккхар хІана района предприятешка, колхозашка, совхозашка вІашагІа а екха, болх беш халкъа тІахьожама 53 группей 152 постий йолга, 1159 контролер юкъе а волаш. Халкъа тІахьожама районни комитето 9 сагах латт. Комитета вІашагІехкай штате йоаца организационно, юртбохама, къахьегамхой лоттаьмашкен предложенешкен хьажара торговле предприятен болх тохкара отделаш, хІаьта промышленни отделаш инспекторш а чІоагІбаьб.

Дукхача партийни организацеша къахьегамхой юкъера халкъа тІахьожама группай балха дешаш. Уж группаша дикагІа болх бу производствани планаш кхоачашде хьеж, цара дукхахлаза деза гІулакхаш тІадеха, тохкамаш нийса вІаштІехьахара новкъостал лоаттаду. Иштта, Карабулакски газобензинови завода партийни организаце новкъостал даьд группана юкъе бахийта дика производственникаш — операторш, слесараш, машинисташ, парте болча Іаьшка группана балха кийтача бола болхлой кхоастабе. Группана кулгал дехьежраш инициативни къахна коммунист Иван Семенович Чаленко. Группан постащи шоай тІахьожама чулацца завода деррига производственни доакъош. Склада шарха гучадаьккхи цига завода нарчи зща 3384 сом маьхаш сов оборудовани хилар. Контролерий предложенешца цу оборудовани реализаци яьй. Контролераша маьхера предложенеш яьй ннштта газ, Іы араухаш йовлга, электроэнерги хий сов дукха дІаухийташ хилар дІадаккхара хьакъехьа. Уж ерригаа предложенеш кхоачашьяь чакхъьятарчо кхачо кхоачашьеча 1965—1966 шерашка 1 миллиони 113 эзари киловатт-сахьат хилла кхоаьй.

Группо къастта а дика гІулакх кхоа а ийца чакхъаьккхар гаьи бензини Іаухийтилга халача дальнача хана. Цо Главкага а Грозненски химзавода халкъа тІахьожама группага а письмо дахьийтар. ТІакха продукци дІалатайрта проблема къоаста а йир, заводага кхыметтел планал совгІа а продукци хьа тоаро хилар.

Завода партийни организаце, административ ший ханнахьа хьаллоац группа дІадолацу гІулакхаш, халкъа тІахьожама контролерий болх нийсабеш цуна оагІорара лестабу, хІаьта уж цар дика гІончий а ба.

Иштта инициатива а йолаш болх беш я «Победа» яхачей ХІХ партсъезда цІерагІча колхозий, «Ассиновский» совхоза, Ассински консерви завода, кхычар халкъа тІахьожама группаш а.

Собране пренегІа къамаьл даьча «Победа» яхача колхоза халкъа тІахьожама группа председатель заместитела аьлар колхозе 87 саг халкъа контролер волга. Цар бокка а эшаш бола а болх чеккбьяккхаб. Халкъа контролераша ялат мишта лорадду тохкар. Гучадьяхар фука лаьрхІа ялат лергІа лорадеш лоаттадеш ца хилар а из бахьан долаш цун тІадалар довш хилар а. Контролерий предложенеце колхоза правлене фуна лаьрхІа ялатийна керда склад е лаьрхІар, йолаш, йолча складашта ремонт а лйтар. Автомашинашка хьежача, контролераша гучадаьхар царех дукханеш тІа спедометраш болх беш йоацилга. Контролерий предложенеца шофериш собрани йир. ХІаьта хІана спедометраш болх беш йоаца автомашинаш гаражера яра а ювлийташ.

ХІХ партсъезда цІерагІча колхоза парткома секретара нов. Г. А. Кима дийцар шоай халкъа тІахьожама группа балхах, цун дикача гІулакхех. Цо колхозе чакхдаккха лаьрхІа иза хьа ждана дале а дола гІулакхаш колхоза тІахьожам лоаттабу, колхозана бьь хоам шийи ханнахьа тоэ, гІулакх тоадарах, колхоза дах зе юкъметтаоттадарах йола предложенеш тел. Халкъа контролераша хьнаре болх беш хилар бахьан долаш 3 шера чухьа колхозе юхаметтаоттаьаьд сахьа бакъкьа цунна дах лер 97 эзар сома зе. Халкъа тІахьожама группа балха деккьа йоаца колхозой бовзийташ хоамаш хьийтача, къуй гучабахара новкъостал деча мугІарерча колхозхоша. Хьарча ферме, ерригача станашка, станицашка бІарг хьетарбоалча моттигаш хьалкъхой къахьегамхой лоркьамацш заявленеш чутувсаш йола халкъа тІахьожама группа яьшкилгар.

Актива собране халкъа тІахьожама активистий группана парте райкомен райисполкомен сийлен грамоташ, еххан премеш, совгІаташ дІаделар.

М. ЧЕСНОКОВА,
Сунженски районни халкъа тІахьожама комитета председатель.

«Красный молот» яхача заводе дикагІчарех а коммунист В. Рогачевах керте латта механически цеха халкъа контролерий группа. Цеха хІара пролете кхоккха контролер ва производствени дисциплина тол пачхьахьалкхен рузкъа ехьадерген хьожаш. Ялх поста дечена болх бу группа. ХІара поста
нийй балха план а. КІира цІаьа гуний балха итог а цо цар, къоасталдий болх. Иза болх белшаш белгалдохь. Цар нийса йаьйна дола деза хІугзен болх энергия. Производстве хІама хІеза хилчахь, кхин болх а. ...

Халкъа контролер членаш цеха дикагІа бола производственникаш да. ДІадахача шера дукха дика болх балнавар балха цу контролерийн гІулакхаш. Бохьлоша юкъе кхетадераша. Боккхалоша юкъе кхетараша. Цар чІоагІа дола болх лелабеш, брак архаецадлина производствени дисциплина телхабаршца лІра къовсам лоаттабеш итташ тоннаш металл, электроэнерги кхояь цехо. ХІана наггахьа мара моттиг нийсбе брак арахийца.

Балха тІехьависача е балха моттиг біеха лелаеча болхлочо цехан начальника цІерах рапорт лу контролераша, из бехктохкаме ба.

Цеха халкъа контролерий группе массанел дикагІа болх бу автоматийн полуавтоматийн наладчика Белянина Александра. Цеха кхоалагІча пролете я Белянин керте латтача группа балха участок. ХІара смене цхьаьца саг ва цун. Пролете массайолча хана щена я. Ухх тІеххьарча хана производствени дисциплина телхаьь моттиг хиннац. Юбилейни шера массехк эзар сома металл, электроэнерги кхое, брак йоацаш болх бе, производствени дисциплина тІелхаь моттиг ца хилийта лелаьраш тІаийцад цун пролета токараша, автоматчикаша.

Сурта тІа: халкъа контролер А. Белянин.

И. Плиева сурт.

ХАЛКЪА РУЗКЪА ЛОРАДУ

Башха йоккха а яц тха «Назрановский» совхоза халкъа контрола актив — деррига шовзткъа саг мара вац уж. 1963 шера дена болх бу активо. Из латт совхоза тешаметта болхлохох. Ужаш ба механизаторш, хьайбаш леладераш, гІулакхера нах, совхоза къибола специалисташ. Халкъа рузкъа лечкъадераша, тунеядашца, бюрократашца, кхоачамбоацашца хьал тІехтовсаргдоахьа. ТІехьа халкъа тІахьожама активо бахархой къахьегамхой дІагІоргбоахьа нахах кхоачам хьахбахьа. Халкъа тІахьожама къахьегамхой къахьегамхой ...

Актив вІашагІехача хьалхарча деношка деза зуламхошца къовсам лелабойбар халкъа контролераша. Совхоза кулгалхошта партийни организаце деррига дика новкъостал лу цар кхом беш болх лелабара. Совхоза массайолча участкашка массанахьа а бІарг тІалоаттабергбоалаш, боахамера деррига гІулакхаш зувргдолаш лоаттабаьб оаха тхоай активисташ.

Пхийтта сагах латт совхоза Центральни усадьбе вІашагІкелла халкъа контролерий группа, цуд совгІа совхоза хІара отделенен хьакхий-товарни ферме цхьацца пост а я тха. Боккха болх бу цар совхоза контролеран. Цар бер. Деррига ха лов царна, хІаьта царна ца хоаш наггахьа моттиг вІалла хинна а яц. Совхоза техникана ремонт ю, бІаьстий ялат дІадун е тІадийнанча ялата гІулакхьу, хьувкьам чуоаш са тьатІакхттача дукхха гІулакхаш хул контролерий. Кхоачам хургба совхоза контролераша бах болх дІаэзбеча дневника тІа хьежача.

Ухх тІеххьарча шин шера 150 совгІа проверка яьй контролераша. Проверкашца совхоза бах пайде ахчан тІа бахьккхача итташ эзараш сомий белгала ба ПхьилекъонгІий-Юртарча хьакхий-товарни ферма поста болх.

Цкъа дулхкомбинате хьахкар дІачувлуча ханна лар яц. Дулхкомбинате дІаяла аьнна хьакхар а ийца бахача нах нахьах 6 хьаха кехай, хІаьта цул совгІа 140 килограмм хулча нала урс а хьехха дуцбазар тІа декхал аьнна совхоза хоам бир ПхьилекъонгІий-Юртарча хьакхий-товарни ферма поста халкъа контролераша. Техкача из бакъхилар. Цу гІулакха бехке хиннарш бехктохкаме а аза совхоза хинна зе цар чоах юхаметтаоттайд оаха.

Цу ферме склада заведующи йолаш болх беча Свиридовна яьча проверко а хоартоли шурен ца тоэхалла гучадаьккхар. Иштта гучадаьккхар контролераша хьакхий-товарни фермана йоагІийча хьаьскиргаметта гороха оттохаш енна а. Халкъа контролераша гучабаьккха Свиридовни Горланови балхара а бакъа уголовни бехктохкаме оазаб.

ДІадахача шера ПхьилекъонгІий-Юртарча отделене склада заведующи фуна лаьрхІа хьахьоастлахьаккхаш, кІак, гидунарши мишташ, уж леладара хьалаш малагІаш хила да хьожаш проверка яьй контролераша. Проверка йича 1200 сома растрата гучаяьлар. Иштта гучадаьккхар контролераша хьайбай фермашка хьаккхьа кабуцен коартолен отхоадеш массайолча хана эшаш хулийта. «Экажевски» совхоза фермера ферме дІакхьачал аьнна документаш тІа отметка а яь из отходаш арахьа йоалуш хиннай. Халкъа рузкъа дивраша а совхоза гІурахьа ялат чуоацш тхойй деррига низ уроаттабир оаха чуоацаш латта ялат долча бесса ца дови пачхьалкхен амбаркашка дІачубахийтара. Къаьстта теркам тІабохийтар ялат чуоаца техникаш нийса пайда эцар, балха дикалга хьожар. Иштта хьехча чуоаш латтача ялата учет нийса лелайой хьожар бІакхийоцаш хьалаш лелайой хьожар помещенешкара тракторлоро, юртбоахама техника автотранспорт болх, ца бІа болх хьахьоаста балх къовсам лоаттабар. Кхашкарча ставрашка техника механизатор лергІа эша гІулакх лоаттадалйтар. Иштта дика хьожар уж ялат чуийна цхьаьа кхаш цІендара беча балхага, пхи оахара. Гучадаьна кхоачамбоацараш оаха совхоза кулгалхоша хоам бий дІадоахар.

Дукха ха йоацаш совхоза массайолча складашка дисача дикача ревизи ярь оаха. Ревизе актаж райони халкъа контролера комитета ІІлене. Говрий-товарни ферма во ревизе бий гІорх эпилга. ДукхагІа йолча говрий инвентарни номераш паспорташ доацилга, бахьгийла ву цо говрхо цІенаш-ламаш. Цу гІулакха бехкебарар белга а ба бехктохкаме оазар совхоза кулгалхоша хоам баьб оаха.

Ухх шера а дукха дика гІулакх лелаяьд контролераша. Техника ремонта а лоаттаьа хьажаб цкъе уж. Цул совгІа бІарг тІера ца бобхарча хьалагІча тохкаш гучахьаьп хьал а уж гІулакха. Фуна лаьрхІа юхаьечца контролер помещенешкара хьалаш, тоаяп аьнна техника мичахьа мишта лелаю хьож.

Иштта совхоза боахама ца эша алу дукхача маьха техника лелачьа контролераша. ПРС-50 яхача маркан йола 3 свеклопогрузчик, 10 СКП-2-А яха свеклокомбайн, Т-38 яха 5 трактор а совхозе пайда ца эшаш латташ. Ухх денешка лоаралхаме болх бу контролераша доахана а мишта доахк, юхаьрча мишта леладу, доахкана а из дІа мел кхоачийт, цдена лазараш хинна моттиг нийсол хьалха.

Контролераша беча хоама теркам тІабохийт совхоза дирекцен партокомо.

ТхоаІ болх хьалхе оттабьча пламах бу оаха, хан-ханнахьа совхоза парткоман райони халкъа контрола комитета хьалхашка баьча оттача а тел.

Къаьстта дика болх бу контролераша Яндерча отделене трактори бригада бригадира Евлоев Мухьмадьа, санкарка Безродова Лидиас, равочкома председатела Тумгоев Саида, зоярна Котикова Лидас, бухгалтера Ганижев Хьаж-Мурада иштта кхыбараша.

Цхьабьакъла, тхоай балха кхоачамбоацараш даь яц а. Йиш яц са. Тхона хІана а хІара проверка яьча материалех бехктохкаме боаллаш оазийта совхоза. Ткъарал ца деш совхоза хахаре цхьалса дохоалеш лелаш юкъалхе тха. ЖІарата вIа кепалбоахолу кІеззига мел дола, чура торонаш тІадахаш.

Уж деррига кхоачамбоацараш белгал а дахьа ухх шера дукха дика болх бе лерхІ оаха.

Х. ПУГИЕВ,
«Назрановский» совхоза халкъа тІахьожама группа председатель.

ДАС БІАРГ ЦА ЛОКХАЧА

УХХ ШЕРАРА ах Іа дІадаьннача чул тІехьагІа каст-каста хувцалаза даьннад хоттама гІулакх. Пхьаза дикха дІайла деноп ух, тІахкха наьха мо шеллу, лаьтта гІора а деш, лоа деллаш. Цу бехктохкамерча юкъагІа бохахамий кулгалхой а специалистий а кертерга теркам хьайбашта тІаделста хила ма боагІий. Дукха жа дахка долда ха хьатІаоттаьш латташ хилар аьнча-м мухха а.

Цхьабакъла, из теркаллечча тара дІа Менжински цІерагІча колхоза цхьоалагІча комплексни бригадера сурт, цигарча 7 Іуланара жа дукха а дахка доладала цхьа бутт кхоачаьдалар цо тха мара йисацеш а. Ухкаэзарча вокххагІча жа Іунца Саитов Нур-Іаьлий Іадалица къамаьл хилар тха рейдони бригада. Цунга хьахар а тха. Іа доаккхилха а жа дахкара кампанеха кийчо елга а мишта ел, аьнна.

— Ах бутт кхоачашбоацаш ха мара йисаш ца дахка доладала, — аьлар цо. — Мукъарал де делаш да цу гІулакха кийчо яра юкъе тха дукха а кхоачамбоацараш хилара. Кхоачам хиллал инвентарь яц, йоагІо хІама яц. Кхьа а гІара картерлар — кашаре, жа дахкара йолча помещене чу хІанз а дизенфекци йиза хилар.

Ши бутт хинна Іац жа Іуна Дикаех ца дахкча. ХІаьта дувца дезаш Іайна дешаш геттара дукха ма дий. 1 ишкарча дена хьайбашта беш долча йаьй мах ахчанца тергбоаш ба жа Іуша. ХІаьта а хІанз оахош болх беш хац тхона. Деррига-м дийла сенах бу хац тхона. Цхьан дешаша аьлча, тхоалех хайша дийла-тха тхо. Дикка болх ба а варгаш. Цхьан дешаша аьлча, тхоалех хайша дийла-тха тхо. Йикна болх ба жа Іуй сатохалуш болаш. Кхыбараш хиннабалара, моцдагІе, жа дийла а дита, дІабаха хургбар.

ВоккхагІча жа Іуна Джумакаев Увойса жа Іу хоакхаш долча моттигеча кхьар тхо 11 сахьат лоаттар. Цу хинацца кашара чура арадахаза жа дар.

— Жа хІанзалца чу хІана доахкадац? — аьлар аз.

— Іодала тхашДІадара нах бахьа безаш бар, — аьлар Джумакаева. — Цо хьал тхо беза ца бахь а ца доахлаш.

Мукъахийца жа доакъар дехкача цхьашкахьа дайдар. Цхьабакъла. уж, халахете а, хайра хІана чу доацаш, цІа наьца таза лер-жа. Дукха бесса дар. ЛергІа йолча аьла шенна тІера ца чу метр бІаьха эзар пещенашка а, йиший дІахьа ца а шоах Іу чу а ЧІегІаш яхан.

Нов. Джумакаева шоаш Іеча цІалга чу дийхар тхо.

— Іодалахаш тхо мишта дац, — аьлар цо, ше чІоагІа раьза волаш хилар тха а хьожаш.

Да а зар сурт безаче доацаш. НиІ дийца а енна, хийрадьинар, балхахьежа-м ца а. Цига тохнаш цІалга бІаьхе ... Кораг1а чухьекхаш ... Лаьтта а лаьрра а. Тхьов а пенаш а кІура тІакхаба.

— Жа дахка доладала лоадама ха ца ял, — Іодаш цо. — хІаьта тахкаргола жерч хІанз дикагІа кхаба ца. Ар. ХІаьта а оаха ах-мецца леладу уж. Йол хьарпаш тел, силос лелаза а яц. Бакъбар аьлча, 250 тІахкм концентраташ—м тел оаха. Жа Іуй кІоаргІатодар 200 грамм доаранза хьажбелла. ХІара а сага хІана бІаргагучча гІеллуш доагІа. Жа дахкила чакхлоаккхара хІара а ца а, иштта инвентарь, оборудовани йоацаш я.

ВоккхагІча жа Іуна Федот Андреевич Верховца жево Іа доаккхача кхьуаяхара тхо делакбийта. Жа Іунаш Іа ша лоаккхача тхо жебар тІаьхьа. Жа гІадаща ца кхьа чІ моттигаш дуаш. Цхьаццашира хьладеш царец бар: Цоа шийна хьоадеш хьамаьл хоттадала тха.

— Хала да сона гуракьа жена ухказа шелойаккхача ... Цига ... кулгалхоех а ...

— Жа лелабара дарш хІама хІама иш ...

Халкъа тІахьожама комитето гІо дар постапашен группашкен гІахьожама ...

Лоазама ха йисаш жа дахка доладаьмочо, кхыметтел хилилза хІана йолча инвентарь а. Сакманщикаш ... Уж жа лаьрххІа ... Цо хьал тхо бар ...

ВоккхагІча жа Іуно К. Амангельдиева жа леладеча а оарц дехах хьал. Цигара хьакъаш кашара тхонна хІадаш чуух. Жа Іуш чуІеш тоа арахьадоаш. Ці хІанз цу готтача цІалга чу тхьа а ІІу вах. Жа дахка доладелча гІонна эша кху а 7—8 саг гІава, хІанз а оатта йоацаш ба цига.

— Фу гергза ца хоъш саготалхьа, — аьлар воккхагІча жа Іуно Николай Иванович Бобрусева. — Тхогарча 719 жийх 350 жий дахлазаш а кІахьай. ХІаьта цунна гІахьажа хьалха цо а Іа ца доахиллен лахаш.

ХІаьта тамаш еш хьатта латташ Іа даккхара юкъах лаьргара бехктохкамера йоагІа, жа а ца хьакхака гучайонча кабарза кийча е а оаза дагІа...

Из бахьан долаш лоакъош тха. ... кийчашам.

ХІаьта тамаш еш ...

Лоазама ха йисаш жа дахка доладала. ХІаьта цунна тхо кийчадалаза хиларх хухьа а іаала дезаш. Іа доацаш а кхыметтел хила йоаца инвентарь а ... ца хьах а.

Н. СЛАБЕНКО,
Шелковской района халкъа тІахьожама комитета председатель;

И. АНТОНОВ,
производственни управлене керттера зоотехник.

С. МАЙСИГОВ,
тха собкор.

ШОАЙ ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДУ

«Гехинский» совхоза халкъа тІахьожама группашкен постапашка 75 сас ва. Царех 33 коммунист, 15 комсомолец ва. Уж берригаш а хІанз, партийни организаце кулгал а деш, бригадашка, мастерскешка, гараже, хьайбай фермашка, совхозни производствени кхыча доакъошка тІахьожам лоаттабеш ба.

Цул совгІа, совхозе вІашагІ1елла минеральни а органически а удобрени лергІа лораяра, царех нийса пайда ийбара хІара денна тІахьожам лоаттабу, халкъа рузкъа кхом а беш леладара дІанийна тІахьожам лоаттабу ба лаьрхІа йола комисси.

Парткома секретара заместитела Н. Д. Магомаева кулгаллеча халкъа тІахьожама комитето хІара квартале комитета а группай а балха квартальни планаш уттадьа, хІаьта болх планах а бу. Группашен гІо дара постаншен халкъа тІахьожам лоаттабеча пайда ийбу тайп - тайпарча формаеи методаш: тохкамаш лу, рейдаш ю дукха а нах юкъе а ловцаш хьажараш лу. Уж гІулакхаш цар чакхдоах шоашкара дІадоладда а отделенеи партийни организацеша, халкъа тІахьожама комитето, совхоза парткома гІо деш.

Цу дукха болх бу совхоза кулгалхоша а, техникийн специалисташ, иштта профсоюзни комсомольски актив. Тохкамаш дара лоаттаргаш цар кхоачашьеш, шийна хьайлен кенах а тоаяргаш хьажараш лоаттабеш.

Группашен постащен хан-ханнахьа тоху уж предложенеш могадераш мишта кхоачаду, коллективни собранешка а, хІаьта иштта пенгаза тахкаш юкъарча а бахархойчи а хьахьа дар. дакъал тІахьожам йола ... ташка а Іолла къахьегамхошта шерра дІадоза тохкаман дарах гулдинарераш а кхоачамбоацараш дІаладе цу гІулакхаш а.

Совхозе вІашагІехча халкъа тІахьожама группашен постащен совгІа группан партийни организацен дирекцеи халкъа тІахьожама пайда лоатту юртбоахам, хьайбай продуктивноста алсам баккхара, совхоза болхлоша юкъе къахьегама дисциплина чІоагІйра. Цар къовсам лоаттабу совхоза рузкъа бахьан болча хІадахьа дІадоахайтар дахлаш.

Халкъа тІахьожама балха юкъе гІо деш тергаш лорхІаме моттиг дІалоац біа кулгар юкъа кулгалхоша. Цу кулгалхошта а хІаьта кулгалхоша шой хьаргій сосеш хьаьж ва. Иштта 1966 шера дукха Іу лар хьехьа.

Тхаиштта цу шоай декхараш кхоачашдеш юкъалхе деш ...

Халкъа тІахьожама комитето гІо дара постапашен группашкен дакъал тІахьожама хьаьжа а массе а ферме бригаден даим тІахьожама лоаттабу болхлоша алапеш нийса дІаяздой хьожаш. Группа председатель нов. Исмаилов Баштор волча № 1 йолча отделенерча поста члений инициативаца тІахьожама бригадашка алапе начисленеш нараш хІара денна дІакъэдалаш начисленеш массанена а гургбеча а моттигаш хьехьабахне. Цунах дика пайда бува, болхлой механизаторий балхах безаш болийт.

1966 шера тха контролераша гучадаьхха дукха цІенхаштара телха гІулакхаши цхьа болча наха дакъа дахалаш. Совхозни группо теккар № 1 йолча отделене ферме доакъар хьуртарчашта ловш дІаухьийташ хилараш хьаьйбаш Іунал во деш лелаеш хоам. ТІахкха гучадаьхар болхлоша шоай дахкара тІехьа чІорар кха лоралар но вІаштІехьдакх рамаш гучадаьккхар хьакъа теламаш да гІа хилар. хІара ферме лахахба тхоашал балхой ца хилар. Тохкама материалаш йийцар парткома заседане а хьайбаш лелаеча фермай ... пхьоарсагІа производствени совещане а. Из ба тахан долаш торо хилар ферме хьаргйолча а. Цу гІулакха а ...

Совхоза парткома заседане ханнахьа лаьувргІ совхоза халкъа тІахьожама комитета балхах баьхьа дол кхыча доакъо. Балхах баьхьа ... ханнахьа цІача тІаьхьа дешашка, хІаьта уж дувцача гІулакха а партийни организацешт секретара а хул.

АХМАЕВ,
«Гехинский» совхоза партком секретарь.

ЗУЛАМ ДЕРАШТА ДУХЬАЛА

Зуламхошта духьала лоаттабу къовсам шерагІа боаржабе аьнна дІададахача шера СССР Министрий Совето баь соцам хьинаре кхоачашбеш ба Гудермеса района комсомольцаш.

Дукха болх бу цу хьакъехьа къона коммунист Межидов Дардаил керте латтача ВЛКСМ Гудермесски горкома оперативни отрядо. Зуламхошна къовсам лоаттабеш города улицашка гІолла шоай дежурства графиках рейдаш ю отряда членаша. ДукхагІа зуламаш ху моттигаш белгалъяьй комсомольцаша. Цу улицашка хІара сайрийна хул уж. Шоай болх милице городской отделаца буввам болаш бу цар.

Города тайп-тайпарча комсомольски организацешкара 50 зІамига сати йоІи я отряде. Оперотряда хІара членага удостоверени да. Цхьаннахьа балха а боацаш харцахьа лелача кагирхоша фу леладу хьож оперотряд.

Общественни порядок телхаераш комсомольски, производственни собранешка бувц, царца индивидуальни болх бу. Масала, цхьанхахьа балха воацаш, деша а ца дешаш къоал деш, зуламера гІулакхаш леладеш вар Кунцов Юрий. Оперативникаша тешал а этта хьанийцар из. Дукха ха ялале цунна балха моттиг лехар цар, сайрийнарча школе деша вахийтар. Иштта харцахьа лелаш городе цІи хеза вар Джабраилов Умпаша. Из а кхетаваь балха вахийтар оперативникаша. Уж тайпа гІулакхаш цар дукха даьд.

Оперативни отряда городской штаба инициативах из санна йола оперотряд вІашагІтехай Новогрозненский яхача юртарча комсомольцаша. Цу отряде 25 комсомолец ва. Гудермесски оперотряда командир Межидов каст-каста хул Новогрозненцаш болча, царна эша практически новкъостал ду.

ХІара кІиран балха итогаш ю балха плалаш увттаю оперативни отрядо. Иштта шоай идейно-политически кхетам лакхбара литература деш цар, спортивни секцешка ух, кагирхошта юкъе кхетама болх лелабе Іомалу. Дукха баркал яхаш письмош ух оперотряда шерагІ предприятей, кинотеатрий, клубай кулгалхошкара. Оперотряда членашта хьалхашка къамаьлаш ду КПСС горкома парте секретараша нн. Чайкина, Шанина, милице городской отдела болхлоша, комсомольски активисташа. Царна хьалхашка керда декхараш увттаду.

Оперотряда дукхагІа болча членашта ВЛКСМ горкома Сийлен грамоташ еннай. Царна юкъе ба комсомольцаш Лунев Михаил, Князев Валерий, Барчев Владимир.

Кхелетача кагирхошта юкъе беча балха комсомольски организацешта доккха новкъостал ду ВЛКСМ горкоме вІашагІъеллача № 116 йолча школа хьехархо И. И. Пастернак керте латтача Совето. «Кхелетача кагирхой комсомольски йоакхо е» яха конференци кийчъеш я Совет.

Бераша деча зуламашта духьала къовсам лоаттабара мероприятеш белгальяхай цар.

Сатирически газеташ арахеш оперотрядо. Цу газеташ тІа хулиганаш бувц цар.

Дика йоакхо ю ВЛКСМ горкомо кагирхой досуга. Бетт-бетта юрташкен городей салаІара, тематически сайренаш хул. ДукхагІа боля кагирхой шоашта сакъердамегІа хета занятии харжа йиш йолаш ба. Горкоме вІашагІъелла болх беш я кагирхой Творчески объединени. Кастта ремонт яь йистейоалаш латт кагирхой сайрийнара кафе. Спортивни балха кагирхой дукхагІа чуозара городе йоккха керда спортзал хьалъе йолаяьй. ХІаьта кхелетача кагирхоша берий спортивни школе ю занятеш.

Иштта кагирхошта патриотически кхетам балара укх тайпа сайренаш ю комсомольцаша: «Дай ихача новкъа гІолла», «Ноахалий переключка» иштта кхыяраш. Боккха лоархІам болаш хет комсомольцашта кагирхой къахьегам безаш кхебар. Цу гІулакха коммунистически вахара сурт гойташ йола мероприятеш чакхйоах цар кагирхошта юкъе.

Милице берий ши цІа да городе. Кхелетача бераштa юкъе дени-денна кхетама болх бу цар. Милице берий цІеноша беча балха доккха новкъостал ду № 2 йолча педучилища кагирхоша.

Киносеанс доладалале участкови уполномоченне е оперативникаша зуламаш ду кагирхой репродуктора чугІолла кхайкабу, из бахьан долаш царна даьча таІазарах дувц.

Цхьабакъда, хІанз а дукха кхоачамбоацараш нийслу зуламаш деча кагирхошта духьала комсомольцаша лоаттабеча къовсаме. ЗІамигача саго даь во кІезига дувц коллективашта юкъе, собранешка. Фотобехкбарах, сатирически газетах, радиогазетах кІезига пайда эц укхаза. КІезига ба районе комсомольцаш-дружинникаш.

Уж кхоачамбоацараш белгал а даь шоай болх тоабе беза комсомольцаша.

М. АЛЬДИЕВ,
С. АРСАМАКОВ.

АКТЮБИНСКИ ОБЛАСТЬ. Кенкияк — казахий меттала перевод йича «Зиза тохаш латта аьли» яхар мо хІама да. Укхаза дукха кІоарга а доацаш доалла мехкдаьтта доахилга доладенна.

Кенкияка мехкдаьтта — дукха боалазаш а доахкаш, дикъа да.

Из юккъерча боарамегІарчарех йола мехкдаьтта доалла моттиг я; дІахо а тохкаш латт из.

Сурта тІа: укх скважина чура даьккхад эггара хьалхара промышленни мехкдаьтта.

Д. Карачуна сурт.
ТАСС фотохроника.

СТУДЕНТАША ДИКА САЛОІ

Йистеяьннай студентий Іан замалахьара экзаменационни сесси. ХІаьта хІанз шоашта махетта салаІа йиш йолаш ба студенташ. Тайп-тайпареи сакъердамен ба педагогически института студентий салоІам. Цхьабараш дай-ноаной болча шоаш бахача юрташка цІабахаб, вожаш — санаторешка, салоІача цІеношка... Масала дика дешаши института общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаши волча 20 сага Іаьржача форда йисте салаІа баха путевкаш еннай. Царна юкъе — Х. Акиев, М. Нашхоев, Ш. Абдулаев, Б. Кусиев. Нальчике салоІаш ва Тутаев Махьмад, «Кармадон» яхача санаторе яхай Меседова Лидия.

Экзаменаш хьалхе дІа а енна Москве яхаяр студентий цхьа группа. Царна юкъе Полтарак Анатолий, Голиков Валентин.

В. ШЕВЧЕНКО.

ТІайийца декхараш кхоачашде деза

Парте XXIII съезда решенеш кхоачашъеш, КПСС Надтеречни райкомо даим терко ю ший балха стиль тоаяра, коллективашта юкъе бу партийно-массови болх тоабара кердача формаех методех пайда эц.

Парте райком гІерт хІара коммунист ший декхар дизза кхоачашдеш, производстве авангардни роль йолаш хилийта. Цо дицдалийтац партийни болх коллективаш шоашта хьалхашка, латта декхараш кхоачашдара оарцагІйоахаш хила безалга.

Соахка хаоттама хьалаш дика хиннадеце а района совхозаша толамца кхоачашъйир юртбоахама производства продукци паччахьалкхенга йоккхара планаш. Из толам боаккхача хьалхарча мутІарашка коммунисташ бар.

Тха районе юртбоахама производствана уллув дика тоаенна промышленность я. Вай республика мехкдаьтта-промыслови управленешта юкъе лоархІамера моттиг дІалоацаш я «Горскнефть» НПУ. Района мехкдаьттахоша а дІадахача шера толамца кхоачашдир шоаш тІайийца хинна социалистически декхараш.

Районо шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара керттерча бахьанех цаІ за районни партийни организаце цхьабола организаторски политически болх чакхбаккхар. Партийни болх творчески дІабахьара даим терко ю оаха. Опыто тешаллу гІулакхацара отношенеш цахадлаш чІоагІлулга, нагахьа санна парте райкомой юххьанцарча партийни организацеши наха дІейни кхетам балара бокъонца йола средствашлоцаш хуле, царех бизза пайда эцаш хуле.

Хьалха партийни балха мах бора яьча заседанешкен дийцача дешашкен хьежжа. Дукха теркам тІабахийтапар шоаш тІайийна решенеш кхоачашъяра. ХІанз из практика овлангара хийцай оаха. Айбаьб юххьанцарча партийни организацей лоархІам, шоаш тІайийна решенеш кхоачашъяра тІахьожам лоаттабу партийни организацеш. Парте райкомо моттигашка новкъостал ду юххьанцарча партийни организацешта, каст-каста юххьанцарча партийни организацей секретарий семинараш ю. Боахам дикагІа лелийтара, тІайийна декхараш лерттІа кхоачашдара хІана юххьанцарча партийни организацей йоккха влияни я.

Цулухьа дика лел боахамий гІулакхаш. Масала, хьаэпаргъя вай «Знаменский» яха совхоз. Геттара дика лел укхаза хьайбай боахама гІулакхаш. Хьайбаш чудоахк дика ремонт яьча дикача помещенешка, фермашка къахьегама хала процессаш механизировани яь за. ДІадахача шера хІара кхоабача Іаттагара 2053 килограмм шура яьккхай укхаза паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоккхара план тІехкхоачашйир совхоза коллективо. Из толам боккхача хьинаре дакъа лаьцар коммунисташа.

У. ЗАУРБЕКОВ,
КПСС Надтеречни райкома орготдела заведующи.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

БОННА «ПОПРАВКАШИ», «ОГОВОРКАШИ»

18 паччахьалкхен Комитета болх Женеве дІа а болабалалехьа йорха кампани йолайир Бонно ядерни герз доаржа ца дарах дола договор дара духьала, хІаьта из кийчделла Коммитет дувцаргдолча дешай керттерча пункттех цаІ а я. Кампани вІашагІъеллай, «Комба» яхача французски газето белгал ма даккхара, «бІаргагуш воацача режиссера», мизансценай тактикан къайленаш боккъал дика йовзаш волчо».

Дукха ха йоацаш дунен кепайоазоно хьакхайкадир дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбеча лоархІамера дакъа лаца дезаш дола ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьара договор сихха даь дарглолаш да, аьнна. Тешам байна я малхбузехьарча дуккхача газеташ тІара хІанз уха оазаш, цу тІа цу газеташа къайлахьоц ФРГ позици бахьан долаш из хилар.

Официально аьлча, кулгаца а когашца а договора тІехьа голосовани ю малхбузен германски политикаша. Цар дІадехар «оговоркаш елга мара дац». Бонн къарлу, поправкаш а йоацаш даьча договоро ФРГ «технически экономически прогресс» кхерама кІалъоттаю, ядерни герз доацаш долча промышленни мехкаша атомни энергех машара гІулакхашта пайда эцара новкъарле ю яхаш. Из яхаш хІара денна цІогІарч детт массе тайпа рангаех болча боннски политикашеи пропагандисташеи. Малхбузен-германски канцлер хиннача Аденауэра «эгІор» да аьлар цу договорах, хІаьта финансий министра Штрауса гуччахьа кхерам тІатувсар отставке гІоргва ше, нагахьа санна ФРГ-ес хьадехараш договра тІа терказдаь ца хуле яхаш.

Боннски политикаша, опытни режиссераш шоаш хиларах тарра, тайп-тайпарча мехкашца тайп-тайпара тактика лелаю. Швеци, Япони, Инди, кхыяраш санна йолча потенциальни ядерни державай гІулакхий галдахараш а хинна латт уж. КъайлагІа переговораш ю царца, договора условешта раьза ма хила яхаш шоай хур деш къарлю уж.

Вашингтона хьалхашка дув буъ Бонно ше США-на «Эггара тешамегІа йола союзник» а я, цулухьа из шийна а иштта хилар дог доахаш а я, яхаш. Малхбузенгермански газеташа хьакхайкаду, вІашагІхийттача Штаташа договора «интерпретаци» яра хьалхагІе а раьза я правительство «интерпретаце» Боннана ядерни герзага долха массе тайпа къайлагІара наькъаш хьаделларгдолга а ховш.

Кхы тайпа да Лондонацара гІулакхаш. Бонно тІехдика кхетаду, Вильсона правительства Англи «юкъерча рынкана» юкъеяхьа лаьрхІа хилар, цулухьа цу меразаца цунна ашараш лехка а гІерт. Дукха ха йоацаш малхбузеневропейски мехкий дуккхача столицашка ваха вера Вильсон, цига кхы тІа тешам белар цунна английски планаш Малхбузен Германе могаеш хиларах. Цхьабакъда, цунах беза мах боаккх Бонно — ядерни герза тІаккхачарца бола ший безам бизза хьаллоацилга дІадех. «Англи,—яздора «Файнэншл таймс» яхача газето,—тамашийнача хьала тІа я: из договор кхеллача керттерчарех цаІ а я, цу цхьан ханна Европера (мадарра аьлча Боннера—Ред.) цунга ухаш шиш бола хоамаш а да. Из договор хьаллацарца ше «юкъарча рынкана» юкъера дІаяккха тарлу цо яхаш.

Шантаж чІоагІлуш йоагІа. ФРГ правительства укх деношка хьакхайкадир, Малхбузен Германе латта английски бІунаш Іалашдара компенсаци тергьац ше аьнна. Цу цхьан ханна Бонно дош лу (хІанз массайттазагІа!), нагахьа санна Лондон чухьанахьа йоале, английски тІемеи граждански товараш ийдергда ше аьнна.

Цхьабакъда, хьакъала сов тІехбаха боннски режиссераш гІалат бувл: цар теркалдац дуккха а дукхагІа дола мехкаш дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбалар ловш хилар. Ядерни герз доаржа ца дарах долча договора кулг ца яздича яргъяц Бонн, ший милитаристски планаш деррига дунена хьалхашка гуча ца яхар духьа.

ИНДЕРА ХОРЖАМАШ

ВорхІ дийнахьа, 15-ча феврале денз 21-ча феврале кхаччалца Халкъа палатеи ялхайтта штата законодательни собранешкеи хоржамаш хиннад Инде. Харжа везаш вар центральни парламента 520 депутат и штатий законодательни собраней 3560 члени.

Чухьара политически хьалаш кхохкаленна долча хьалашка чекхъяьлар хоржамашта хьалхара кампани, хІаьта иштта цул тІехьагІа хинна хоржамаш шоаш а. Уж белгалдаьлар оппозиционни партей оагІонгахьара Индийски къаман конгресс яхача доал деча партеи Индира Ганди керте латтача центральни правительствай гІулакхашта чІоагГІа критика ярца.

Раьза ца хила бахьанаш тоъал дар. Оппозице шерра пайда ийцар нарех Индийски къаман конгресса духьала лоаттабеча къовсаме. Цхьабакъда, конгрессана шийна чухь а бацар барт — тІа-тІа шаьрагІа гучаувлар керттера лостамаш: консервативни, либеральни, центр. Инде халача экономически хьало Іотъкъам бора хоржамашта хьалхарча кампане делама. ТІеххьарча шерашка йокъал оттар бахьан долаш ялагаш доврах моцал яра кхерам тІаттар бахача итташ миллионаш болча наха. Промышленность дегІаахара темпаш дикка лагІъелар. ДукхагІа хулаш латт хьабе болх боаца нах. Официальни даннеех, хьабе болх боацаш 10 миллион саг ва мехка.

Цу тайппара, Индийски къаман конгресс яхача доал деча партена цІенхашттара хьалаш тІакхача тарлуча хьалашка хилар хоржамаш. Из белггала бакъ да а дар, эггара хьалха хьакхайкаьча кхаж тассара результаташа хьахьекхар, конгресс ший политически влиянех йоалаш латташ хилар. Цу цхьан ханна дуккхача штаташка алсамъяьлар цхьан оагІорахьара аьттехьарча буржуазни партешеи, вокх оагІорахьара аьрдехьарча партешеи гульяь голосаш. Политически низий лоархІам белгалбоалача дІакхаьчар гІулакх. Шин штате — Кералеи Мадрасеи — законодательни собранешка деча хоржамашка чІоагГІа ийшар конгресс. Керале йизза котало яьккхар Инде Коммунистически парти а юкъе йолаш йолча аьрдехьарча ворхІ парти вІашагІкхийттача фронто. Штата собране голосаш шоашкахьа йолаш долча аьрдехьарча низий хІанз йиш я цу штата керда правительство вІашагІйолла.

«Патриот» яхача газето беча хоамах, чакх ца воалаш висар центральни правительства цхьабола министраши цар заместителаши юкъе а болаш вола шовзткъа гаргга министр. Инде премьер-министр Ганди телар Уттар Прадеш яхача штатерча ший соперникал. Цхьабакъда, Мадрас яхача штате харжа оттаваь Индийски къаман конгресс яхача парте председатель Камарадж чакхвалаза, ийшар конгресса генеральни секретарь Т. Манаен, ИНК-а дуккха кхыбола боккхий деятелаш.

Халкъа палате даьча хоржамех йолча юкъ-юкъерча даннеша хьахьокх, 180 моттига кхаж тассара результаташ 24 феврала ІуйрегІа кхоачача хана белгалъяьнна хилар. Царех Индийски къаман конгрессага кхоачар 92 моттиг, Джанг Сангха аьттехьарча партега — 22, Сватантра аьттехьарча партега — 14, коммунисташка — 14, вокх юхейисача партешка — 38. Центральни парламенте кхаж тассарах хьахиннача цу юкъ-юкъерча результаташа хьахьокх, 1962 шера парламентерча ерригача моттигех 75 процент хІана яц аьнна яраш шийга йолаш хиннача ИНК-ага 180 моттигах 51 процент мара кхаьча ца хилар. Бакъдар аьлча, уж моттигаш дІахо йолача хана хувцаяла тарлу голосаш вІашкаеттарга хьежжа.

ІАЬДАЛА НЕРТЕ ЮХА А САТО КАБИНЕТ ЭТТАЙ

Дукха ха йоацаш Японе хиннача парламентски хоржамаша мехка политически низаш дІа-са оттадара гІулакха лоадамболаш хувцам баьбац. Парламентера дукхагІа йола депутатски моттигаш кхаьчай доал деча либерально-демократически партега. ВурийтталагІча феврале Парламенто дукхагІа бараш тІехьа а болаш премьер-министралла хержав 1964 шера денз Японе правительствана керте латташ хьавена Эйсаку Сато. Цу сахьате хьакхайкадир Сатос, хоржамаш хилалехьа хинна ший правительствера министрий состав юсаш хилар.

Цу тайппара, Японе «керда» правительство ший составага диллача къаьнаръяр я. Цунах гуш мадарра, къаьнаръяр юс цун чухьареи арахьареи политика а. Белггала аьлча, цунна тешал ду правительство вІашагІъеллачул тІехьагІа ше гульяьча эггара хьалхарча пресс-конференце Сатос яьча заявленеша а.

Сатос хьакхайкадир, налогаш лохъяреи бахача наьха гІулакхаш тоадара де дезача кхыча гІулакхийн хьакъехьа оппозицена хетар «хьа ца хаззал къора вац ше», цхьабакъда, теркалъергъяц «Іаьхереи практически кхоачашъюлургйолеи» предложенеш мара. Пресс-конференци йолча хана дуга — Японе халкъо лелаеча керттерча продукта розничны мах кхы тІа а лакхбанза барг ца хиларах йола уйла японски халкъа дег чу йоссае гІертар Сато. Из проблема ше «лоралуш» нийсъергхиларах дош а луш, цо хьакхайкадир, продовольстви тІа-тІа дукхагІа ца тоъаш хилар бахьан долаш дуга мах чІоагГІа лоаттабара гІулакха правительствана тІалатта халонаш бахача наха кхетаергхиларах ше дог тийша хилар.

Японе ваьхачоа — ховргда: дуга мах лакхбенначул тІехьагІа, цунна тІеххьа кхыча товарий маьхаш а лакхлуш хилар. Журналисташта хьалхашка премьера даьча къамаьло сатедалзар укх массехк шера вІашгІта нахаддаш лакхлуш хьадоагІача маьхаша халача оттабаьча японски къахьегамхой. Правительствай капиталистически монополейи политика бахьан долаш маьхаш лакхлалара тухьала лоаттабеча къовсамо лоархІамера моттиг лоаяргъя укх шера март бетта дІайолалуш йолча японски болхлой класса традиционни «бІаьстанарча болхлой наступленена» юкъе.

Къахьегамхой сатеданзар дунен халкъашта юкъерча дешаех лаьца Сатоси цун министрашеи даьча къамаьлаша а. ДІайоаха а мишта дургъя правительства арахьарча политика наькъах йола къахьегамхой шеконаши цунна уж ваьза ца хилари, нагахьа санна цо ший позицеи практически гІулакхашцеи мадарра аьлча Вьетнамерча американски агрессорашта новкъостал деш хилча?

Март бутт юкъекхаьчача хана ший болх юха дІаболабергба парламентски сесси, хІаьта апрель бетта Іаьдала моттигерча органашка хоржамаш долалургда мехка. Укх шерарча лоархІамегІарча событееш цаІ хила мегаш да моттигера хоржамаш. Дукха ха йоацаш хиннача парламентски хоржамашка белггалара толам баларо зегаш урааттадаь йола оппозиционни партеш либерал-демократаш готбе хьожаргъя Іаьдала моттигерча органашка а. Шоай боккъонаш бахьан долаш къахьегамхоша бІаьстан юхье болабергболча къовсамца цхьана тарийча цу событеша кхы тІа а кхоххадолийтаргда Японера политически хьал.

С. ИВАНОВ,
А. СТУПАН,
А. БИРЮКОВ.
(ТАСС).

КИТАЕРА СОБЫТЕШ

КНР Паччахьалкхен совета премьера Чжоу Энь-лая, 17-ча феврале Пекинерча цзаофанешта хьалхашка шеъ къамаьл деш, уж гІахьийхар министерствай кхыча центральни ведомствайи кулгалхой дІабахара къовсам ца лоаттабара. Чжоу Энь-лая аьлар, ше приказ дейнад хунвэйбинехи цзаофанехи пайда а эцаш, шоай министерствера «Іаьдал бе долла» гІийрта финансий министерстверча кулгалдеча болхлоех цаІ лаца аьнна. Центральни ведомствашка Іаьдал хьабе а дехкаш, хунвэйбинашеи цзаофанешеи цунца зе ду «центраи» «культурни революцеи», белгалдаьккхар цо.

Цу цхьан ханна Чжоу Энь-лая хунвэйбинаши цзаофанеши тІахьийхар берригача мехкара Іаьдал хьабе доллар духьа лоаттабу къовсам дІахо бахьара. Цо из хьакхайкадир 22-ча феврале Пекинерча хунвэйбиний цзаофаней «вІашагІтехача съезде», Цар организацеш вІашагІтохилга мога а деш. Чжоу Энь-лая «Асахи» яхача японски газета корреспондента беча хоамах, аьлар: «Из тайпа союз вІашагІйолла лерхІаш вай дола дукха ха я».

Цу съезде ше къамаьл деш, «культурни революце» гІулакхашта йолча группа кулгалхочо Чэнь Бо-да хоасталир хунвэйбиний цзаофаней гІулакхаш, цхьабакъда, цу цхьан ханна цо харцахьа лаьрхІар «тІехдаьха» цар леладу гІулакхаш. Чэнь Бо-да аьлар: «къовсаме цхьадола кхачамбоацараш белгалдаьннад. Царех да кертах а пакаш ехкар, хьачаьхкар жІале кортош ача дезеи, хьанаьхкашта боабаь дІабаххалца етта езеи яхаш кхайкадар».

Китайски официальни кепайоазоно яхачох, «Іаьдал хьабе доллар духьа лоаттабеча къовсаме» керттерча низех цаІ а хинна дІаэттад эскар. Цхьабакъда, Іаьдал хьабе долла гІерташ эскаро леладеча гІулакхашта духьаленаш еш а эскар ше вІашагІйолла духьала латтача дуккхача группировкашта декъаденна а хилар къайладахьа йиш йолаш дац кепайоазув. «Узефанцзюнь бао» яхача эскара газето тахан кепатеха араяьккхай эскарера дисциплина чІоагІъяра дешашта хетаяь передовой статья. Дерригача вокх пекински газеташа а кепатехача цу статьи тІа йоах, хІанзарча «хоадэмболлаш йолча хана» «низаш тІа эхийтанза» даргдац эскар «лоІам цаІ болаши цхьа гІулакхаш чакхдоахаши» хилийтара. Эскар «лоІам цаІ» боацаши «цхьа гІулакхаш» чакх ца доахаши хилара тешал ду Хэнань, Хубэй, Сычуань яхача провинцешка, Синьцзяне, Тибете. Китая кхыча районашка латтача событеша.

Масала, хунвэйбинаша Пекине йоаржаяьча листовкаш тІа белгалдоакхх, Хэнань яхача провинце хунвэйбинаша провинциальни партийни паччахьалкхени органаш лоархІаш йолча «доал деча моттигерча группировкаца» барта а долаш эскара доакъошеи общественни кхерамален организацеи шоай гІулакхаш чакхдоахаш хилар. Пекинерча указанеша фуннагІа яхе а, йоах листовкаш тІа, цар «шоашкара лувцаш чубехк» «культурни революцена» тІехьалаттараш. Чжэнчжоу, Хэнань яхача провинце керттерча городе, 18-ча феврале денз лаьцай Мао Цзэ-дуна тІехьалаттарех эзар гаргга саг. Цу провинцерча цхьаькха городе — Кайфыне герзаш вІашка а детташ дов хиннад эскаре гІулакх дераша дакъа а лоацаш. Боабаь а човнаш яь а нах ба.

Китаерча событешка чІоагГІа уйла тІаяхийта ладувгІаш да дунен кепайоазув. Парижски газеташа белгалйоакхх дуккхача китайски провинцешка хунвэйбиний гІулакхашта еш йола духьаленаш. Мехка этта хьал белгалдоакххаш, «Фигаро» уйла тІасоц, Мао Цзэ-дуна тІехьалаттарий шоай боккхача кегара юкъе толам баьнна ца хиларан дІахо а керда чаькъаш леханза уж барг ца хиларан».

ХІанз Китае доаллачо, язду «Спорт» яхача тунисски газето, цхьаккха а вутаргвац уж гІулакхаш бебашха ца хеташ «Дог тоха ца луш Іе оамал бац — белгалдоакхх газето,— тайп-тайпарча группировкашта юкъе чийсхал яккхар духьа цІий мехкадеча кегара юкъе чуккайса миллионаш, къона китайцаш бІаргабайнача хана, юкъерча бІашеренеи фанатизм бахьан долаш примитивни цІийта сатессачеи инстинкташта никъ биллар духьа школаш дІаккхайса уж миллионаш къона нах бІаргабайнача хана».

(ТАСС, 24 февраль).

ЛАКХЪЕННАЙ ГОВЗАЛ

Советски Іаьдала 50 шу дизара хетаяь яр изобразительни искусствай музее хинна самодеятельни художникий кхоалагІа республикански выставка. БІаьи нах хилар цига. Предложенейи отзывайи книжка тІа тайп-тайпара йоазош даьд цар. Цох а тучадоал мел чІоагІа теркам тІабахийта къахьийгад къонача художникаша уж балхаш кийчдеш.

Выставке хьокха отталаьча бІаь художнико кийчдаьча 200 балха юкъе дукхагІдараш дика лаьрхІад жюре. Масала, живописцаша дахкача сурташта юкъе дикагІа педагогически института студента Г. Кумаева дараш да. Графикашта юкъе белгалваьннав Зубенко Володя. ТІехлика лаьрхІад «Лоалахочун сурт», «Жа Іу» яха цун балхаш. ХІаьта скульптурни балхашта юкъе дикагІдараш Л. Шаудова даьраш да, масала, «Актрисай сурт», «Уйла еш». ШоллагІча степена диплом деннад цунна. Дика къахьийгад самодеятельни художника Э. Рябочкина (прикладни искусство), В. Николайчика, В. Комарова. Цу тІеххьарча шинне цхьана диллача «Ленин» яхача сурта цхьоалагІча степена диплом хьожалаьд. ХІаьта «ГЭС хьалъяр» яхача балха (художник Б. Белоев) шоллагІча степена диплом деннад. Ала деза укх выставке дакъа лаьцача самодеятельни художникех дукхабараш гІалгІайи нохчийи хилар, масала В. Кагиров, Х. Акиев, Б. Белоев, кхыбараш.

А. АЛИЕВ.

«ВОЛГА-8» ЯХА ХІАМАШ ЮТТА МАШИНА

Чебоксарски резинотехнически изделей заводо магазинашка дІаяхьийтай «Волга-8» яхача хІамаш юттача машиний духхьарахьара парти. Из машин шийл хьалхагІа хинначa «Волга-7» яхача хІамаш юттача машинал толашагІа хиларца белгала я. Габариташка диллача из цул гаьнна зІамагІа я. Цун бак мукх ца дуача болатах яьй. Баракъаш дутта машин хан боарама-оатхалцеи хий араахийтара насосацеи кийчъяь я.

1967 шера Чебоксарски резинотехнически изделей заводо арахецаргъя кердача моделах йола хІамаш ютта 327 эзар машин.

(АПН).

Спорт

ФУТБОЛ

Футбол езаш бола дукха нах гулбеннабар кІирандийнахьа Грозненерча «Динамо» яхача стадионе. Укхаза ловзаш яр «А» классе чуйоагІача шоллагІча группа ши команда — Грозненски «Терек» Пермера «Звезда» яха команден. Юххьанца ала деза укх матче вай футболистий аьттув ца баьннилга. Хьалхарча тайме хьаьшаша грозненций вороташка бурган чутехар, хІаьта матч чаккхьала 15 минут йисача хана счет нисъе дика аьттув бар вайчар. Цхьабакъда цар из де вІаштІехьдаланзар. Счет 0:1 а йолаш «Терек» ийшар.

* * *

БОКС

Шин дийнахьа хилар дешархой РСФСР-а спартакиада зачетах дІахьош хиннача яхьа къовсамаш. Городерча боксерел совгІа цу яхье дакъа лоацаш бар Гехин (тренер Ш. Мусаев) Аргуни (тренер Х. Мудаев) яхача юрташкара боксераш а.

Дика хьокхамаш гойтар яхье дуккхача дешархоша. Масала хьалхара моттигаш яьхачарна юкъе ба Нанаев, Поляков, Шишханов; Вышеславский (берригаш а «Буревестникера»), Цыганков, Березнов («Трудовые резервы»), Ли («Труд»), кхыбараш.

О. СМЕРКАЛОВ.

* * *

ШАХМАТАШ

РСФСР-а йиълагІча спартакиада зачетах лоархІаш я хІанз Орел яхача городе дІахьош йола шахматистий зональни яхь. Цига дакъа лоацаш я вай команда а. Яхь чаккхьала цхьа тур мара йиса йоацача хана счет 7:1 а йолаш орловцаш эшабир вайчар. ХІаьта 30 очко а йолаш уж шоаш ловзача цхьоалагІча группе хьалха ба. 28,5 очко я Краснодара шахматистий, хІаьта Дагестана команда 25,5 очко. ШоллагІча группе ловзачарна юкъе хьалха ростовцаш ба (32 очко), цун тІехьа ставропольцаш (24 очко).

* * *

ШАШКАШ

Йистеяьннай городской шахматни клубе хинна шашкаех ловзачар республикански чемпионат. Республика чемпиона цІи яьккхар Н. Никитина («Спартак»). Цун кхойттанех цхьайтта очко я. Дукха аьттув балханзар укх яхье соахкарча чемпиона А. Михина («Труд»). Хьалхарча кхаь туре ах очко мара яккха вІаштІехьдаланзар цун. Цхьабакъда, цул тІехьагІа иттаза кот а ваьнна шоллагІа моттиг яьккхар цо. КхоалагІча моттига ва эскархо Н. Чумаченко.

В. ЛАНСКОЙ.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

ЛадувгІа

РАДИО: 6.30 — «Нохч-ГІалгІайчен лаьттаеладерхо» (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.15 — «Сердало» газето обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — «Къона тІехье» (гІалгІай меттала). 8.45 — Москва 1600 — Передачай программа. 16.05 — Концерт. 16.30 — Хоржамашта накъдоалхаш (гІалгІай меттала). 17.45 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Индустриальни Нохч-ГІалгІайче (эрсий меттала). 17.30 — Хьай нохк дукха а беза, бовза а бовза (эрсий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

УКВ: 9.00 — «Хьона парти» яха литературно-музыкальни композици. 9.29 — «Пхи дийн пхи бийсе» яхача кинофильма гІара Шостаковича музыка. 10.02 — «Дневника тІара оагІонаш» яхача спектакла радиокомпозици. 11.20 — Топоркова кхоалагІа симфони. 18.00 — «Лаьттан тух» яха радиопостановка. ЦхьоалагІа дакъа. 19.27 — Ашараш. 19.36 — «Лаьттан тух» яхача радиопостановках дІахододар. ШоллагІа дакъа. 21.20 — Композитор «Джоаккино Россини» яха музыкальни передача.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Телевизионни кердадараш (нохчийи эрсийи меттала). 18.30 — Советски музыка. Хьалхара передача. 19.30 — Английски метта урок. 20.00 — Шоана, бераш! 21.10 — Даттаев Балида творчески сурт-сибат. 20.40 — «Массаза а строе» яха киноочерк. 20.50 — «Суде» яха Нурадилов Ханпаши цІарагІча театра спектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; партийни вахареи культурай отделий — 3-42-30; промышленноста отдела — 3-34-38; юрта боахама отдела — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). ТЕЛЕФОНЫ: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни и культуры 3-42-30; промышленного отдела — 3-34-38; сельскохозяйственного отдела — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05040, Заказ № 1073.